

OSNUTEK DRUŽBENEGA PLANA RAZVOJA

občine Ljubljana—Bežigrad
1976—1980

Ta osnutek družbenega plana občine Ljubljana Bežigrad temelji na osnutku zakona o družbenem planiranju, osnutku družbenega dogovora o osnovah srednjeročnega plana občine Ljubljana Bežigrad, osnutku dogovora o družbenem plaču Socialistične republike Slovenije, Izhodiščih srednjeročnega plana občine in osnutkih srednjeročnih planov organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti in drugih skupnosti ter predstavlja temeljni dokument gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja občine Ljubljana Bežigrad v naslednjih petih letih.

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana Bežigrad daje v javno raspravo za vsklajevanje in dopolnjevanje pred izdelavo končnega srednjeročnega plana razvoja občine vsem dejavnikom naslednji

OSNUTEK
DRUŽBENEGA PLANA RAZVOJA
OBCINE LJUBLJANA BEŽIGRAD
1976—1980

I. UVOD

Ustava in osnutek novega zakona o družbenem planiranju sta prinesla tudi nove poglede na sistem družbenega planiranja pri nas, saj na novo opredeljujeta vlogo družbenega planiranja in vlogo nosilcev v družbenem planiranju.

Nov sistem planiranja je zasnovan na drugačnih koncepcijah kot nekdanj. Vanj so vgrajeni vsi elementi samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja.

Plan nima več direktivnega značaja, ampak je skupek sporazumov in dogovorov nosilcev planiranja ob vseh bistvenih parametrih razvoja, temelji na samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih o osnovah samoupravnih in družbenih planov, ki zavezujejo vse sopolisnike za uresničitev zadanih v planih si nalog. Temeljni nosilci pa so organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti. Prav posebno in pomembno vlogo imajo v planiranju družbeno politične organizacije, družbene organizacije in družbene politične skupnosti.

Družbeni plan razvoja je plan integralnega razvoja s področja občine

Ljubljana Bežigrad. V njem so zastavljeni cilji, ki jih bomo dosegli le z visoko produktivnim delom na vsakem delovnem mestu kot tudi v družbenih službah. Potrebna bodo velika materialna sredstva ter medsebojno vsklajevanje interesov. Dostikrat bo potrebno osebne interese podrediti in prilagoditi splošnim družbenim interesom. Ta načrt je dinamičen dokument. Skladno s prednostnimi potrebami se bomo po posameznih letih podrobno dogovorili z samoupravnimi sporazumi in dogovori o uresničevanju določenih nalog. S tem začenjamo proces dinamičnega planiranja, ki zavezuje vse nosilce planiranja, še posebej pa občinsko skupščino.

Območje občine Ljubljana Bežigrad leži v osrčju Slovenije in obsega severozahodni del mesta Ljubljane in njegovo okolico. Občina je dobila sedanjo obliko leta 1961, ko ji je bila priključena občina Črnuče z izjemo Dragomlja in Pšate, ki sta pripadli občini Domžale.

Občina meji na tri ljubljanske občine in na občino Domžale. Meja med našo občino in občino Moste Polje poteka mimo Velikega vrha (418 m nadmorske višine) proti Savi in nato ob Savi do izliva Črnučnice v Savo in še malo naprej. Tu zavije proti jugu in nato mimo Tomačevega do železniškega podvoza na Šmartinski cesti. Od tu po Vilharjevi cesti do podvoza na Titovi cesti poteka meja z občino Ljubljana Center. Meja z občino Ljubljana Šiška poteka od podvoza na Titovi cesti po Kamniški progi do višine Stožic in naprej med Klečami in Šentvidom do Save. Pod Stražnjim hribom se od reke odmakne in gre vzhodno ob robu Rašiškega hriba proti Dobravi, kjer že meji na občino Domžale. Nato meja seka cesto Ljubljana Celje in železniško progo, potem pa nadaljuje mimo Soteškega hriba in preko Ajdovščine na Veliki vrh.

Ozemlje občine meri le 46,33 km² kar pomeni, da je po velikosti naj-

TABELA 1

	1968	1974	Rang '74
Industrija	28,2	28,8	2
Kmetijstvo	1,5	3,0	6
Gradbeništvo	23,5	22,1	3
Promet	3,5	9,4	4
Trgovina	29,1	32,6	1
Gost. turizem	0,9	1,0	7
Obrti komunala	3,3	3,1	8
SKUPAJ	100,0	100,0	

Vidimo, da je v tem obdobju trgovina postala najpomembnejša dejavnost, da pa je industrija, ki je imela v letu 1968 največji delež v ustvarjenem družbenem produktu, padla v letu 1974 na drugo mesto in to tako, da se je njen delež relativno zmanjšal skoraj za 10 odstotkov. Vsled zelo hitrega razvoja se je najbolj povečal delež v celotnem družbenem produktu v dejavnosti prometa in to predvsem na račun razširjenega poslovanja Inexadria avio prometa. Upoštevati mora-

manjša za občinami Ljubljana Center, Izolo in Piran. Ozemlje je prepreženo z naplavinjskimi terasami ravninskega Posavja, ki jih je z apneniškim prodrom zasula Sava in na vzhodu Kamniška Bistrica. Najvišja nadmorska višina je na Ajdovščini (469 m nadmorske višine), najnižja pa pod Trečami pri Dolu (262 m nadmorske višine).

Od 46,33 km² je kar 79,4 odstotka rodovitne površine, ta pa se deli na kmetijsko (23,72 km²) in gozdno površino (13,07 km²).

Reka Sava deli občino na dva dela. V Savo se izliva potok Črnučnica ter niže Kamniška Bistrica s pritokom Pšato oziroma Dobravščico. Po ozemlju občine teče potok Mlinščica, ki se izliva v Savo na območju občine Ljubljana Moste-Polje.

V občini je 21 naselij, od teh sta dve naselji deloma na območju naše občine, to sta Ljubljana in Stare Jarše. Naselja so mestnega tipa (2) mešana tipa (8) in vaškega tipa (11) — po popisu iz leta 1971.

Na osnovi podatkov o številu prebivalcev na dan 30. 6. 1973 je bilo v občini povprečno 975,6 prebivalcev na km². Taka gostota je sicer daleč za občino Center (7925,7), vendar na drugem mestu v Sloveniji. Letos je na področju občine Ljubljana Bežigrad 47800 prebivalcev, prognoza prebivalcev pa kaže, da jih bo leta 1980 61500, ter bo povprečno 10 prebivalcev na km².

II. GLOBALNA OCENA DOSEDANJEGA RAZVOJA

1. Rast družbenega produkta je bila v letih 1974 še vedno zelo hitra, vendar nekoliko počasnejša od rasti družbenega produkta v Sloveniji (indeks 293, za našo občino pa 285). Kakšen delež v strukturi družbenega produkta nosi posamezna dejavnost v naši občini vidimo iz tabele 1. Vidimo velikost posamezne dejavnosti in pa spremembe v zadnjih 7 letih.

mo namreč, da ustvarita največji delež družbenega produkta v dejavnosti prometa prav Inexadria avio promet in Cestno podjetje Ljubljana.

Veliko povečanje deleža družbenega produkta v ustvarjenem družbenem produktu zabeležimo tudi v dejavnosti kmetijstva, vendar je v tej dejavnosti poslovala le ena delovna organizacija čisto kmetijskega značaja, in se ta se je s 1. 1. 1975 priključila Emoni.

Le še dve organizaciji združenega dela delujeta v dejavnosti dve, kme-

hijstvo, Agroobnova in Vodnogospodarsko podjetje, vendar ima področje njegova dela povsem značaj gradbeništva ter ju bomo zato v bodoče v analizah prikazovali v dejavnosti gradbeništva. Praktično lahko rečemo, da imamo v občini kmetijstvo samo še pri zaseb-

nikih ter bo lahko tudi posebej prikazano in obravnavano.

V oceni tempa razvoja v zadnjih 7 letih opazimo, da je bilo za naš občino posebno pomembno leto 1971, ko smo dosegli rast družbenega proizvoda nad slovenskim povprečjem. Zanimivo

pa je, da prav v tem letu opazamo relativno počasnejšo rast industrije, kmetijstva in prometa in močno ekspanzijo trgovine, kar je prav gotovo vplivalo na to, da je bil v tem letu porast družbenega produkta nad republiškim povprečjem.

TABELA 2

DRUŽBENI PRODUKT V LETIH 1968—1974 ZA DRUŽBENI SEKTOR V OBČINI, DELEŽ OBČINE V DP SRS, GIBANJE DP

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	Ocena 75	Indeks 74/68
Industrija	251,5	261,0	317,3	317,1	412,6	552,6	726,0	845,9	289
Kmetijstvo	9,8	8,4	14,4	16,7	31,2	50,6	80,4	95,2	820
Gradbeništvo	155,1	168,8	234,4	327,9	393,3	427,5	568,2	649,9	366
Promet	23,1	19,9	45,3	68,4	174,0	173,3	243,1	302,0	1052
Trgovina	191,8	315,7	343,5	590,8	539,0	584,9	834,6	1.015,8	435
Gostinstvo in turizem	5,6	8,5	11,3	14,9	16,6	18,4	25,8	39,7	461
Obrt in komunala	21,9	36,8	51,1	61,5	57,6	68,7	81,9	105,7	374
SKUPAJ	658,8	819,1	1.017,2	1.397,5	1.624,3	1.876,0	2.560,0	3.054,2	339
Delež občine v DP SRS (v %)	4,3	4,5	4,4	4,7	4,5	4,2	4,3	4,3	—
Veržni indeksi porasta	100	124	124	137	116	116	136	—	119

Ugotovimo lahko, da je delež občine v ustvarjenem družbenem produktu Slovenije glede na ostale slovenske občine relativno velik (v letu 1968 je bil 4,3 odstotka, v letu 1971 4,7 odstotka in v letu 1973 4,2 odstotka). Ugotovljamo pa lahko, da je hitrost razvoja naše občine zaostajala za večino slovenskih občin.

Da bi se naše gospodarstvo razvijalo skladno z republiškim, bo potrebno spremeniti občinsko politiko ter dati možnost razvoja posameznim dejavnostim. Ponovno je potrebno ugotoviti ali razdelitev razpoložljivega zemljišča zadostuje razvoju občinskega gospodarstva. S sedanjo politiko namreč silimo naše delovne organizacije, da iščejo prostor v drugih občinah, z določeni ukrepi pa ne samo da bi obdržali delovne organizacije v svojih mejah, temveč bi pridobili tudi nove, katere si v naši občini iščejo prostor.

Predvsem v trgovini, ki se je v 7 letnem obdobju dokaj hitro razvijala, opazimo v zadnjih letih nazadovanje: realni družbeni produkt leta 1971 je večji od realnega družbenega produkta v letu 1973. Zato lahko sklepamo, da se je trgovina pospešeno razvijala do leta 1971, od takrat naprej pa nazaduje.

Vspodbudna je primerjava povprečnih stopenj rasti družbenega produkta v industriji: v 7 letnem obdobju je rast industrije počasna in pod republiškim povprečjem. V triletnem obdobju pa je rast družbenega produkta nad republiškim povprečjem, deloma zaradi dejanske hitrejšega razvoja v naši občini, deloma pa zaradi slabe startne osnove — v letu 1971 je nominalni družbeni produkt v naši občini ostal na nivoju prejšnjega leta, realni pa celo padel.

Z opazovanjem serije indeksov rasti družbenega produkta lahko sklepa-

mo, da se gospodarstvo naše občine razvija ciklično. Dolžina cikla je približno 6 do 7 let, vrh zadnjega cikla pa je bil leta 1971. Po letu 1971 je zašlo gospodarstvo v fazo depresije, sedaj pa je gibanje prešlo v fazo oživljanja. Ciklično gibanje opazamo tudi v posameznih dejavnostih, seveda tako, da se njihovi cikli ne ujemajo z ciklom za celotno gospodarstvo.

2. Narodni dohodek se je v letih od 1968 do 1974 povečal v občini z indeksom 355, v republiki pa z indeksom 370. Če primerjamo te rasti z rastjo družbenega produkta ugotovimo, da je v republiki relativno večja rast narodnega dohodka kot v občini, da pa je bila stopnja rasti amortizacije v občini višja od republiške stopnje. Spet ugotovljamo, da imajo najpomembnejši delež v narodnem dohodku naše občine trgovina, industrija in gradbeništvo, da pa sta se izredno hitro razvijali dejavnosti kmetijstva (tu sta dve organizaciji združenega dela, ki praktično delujeta na področju gradbeništva) in prometa.

Delež narodnega dohodka naše občine v narodnem dohodku SR Slovenije je v letih od 1963 do 1974 nihal od 3,7 odstotka (1965) do 4,6 odstotka (1971), od tega leta pa vztrajno pada in to predvsem na račun hitre rasti ostalih občin.

Gradbeništvo v občini predstavlja v ustvarjenem narodnem dohodku te dejavnosti za Slovenijo največji delež takoj za Mariborom, ki pa je po površini, številu prebivalcev kot po številu zaposlenih daleč večji od naše občine. Iz serije 10-letnih podatkov ugotovljamo, da delež pada (od 12,2 odstotka v letu 1963 na 8,6 odstotka v letu 1973). Pada tudi delež ustvarjenega narodnega dohodka industrije naše občine v narodnem dohodku celotne slovenske industrije. Najnižji delež je bil

ustvarjen v letu 1971 2,0 odstotka, v letu 1972 in 1973 pa beležimo rahlo povečanje. Najbolj je narasel delež kmetijstva, ki pa je relativno majhen. Močno je narasel tudi delež prometa tako, da je bila leta 1972 naša občina glede na delež ustvarjenega narodnega dohodka te dejavnosti v Sloveniji na petem mestu.

Delež trgovine v obdobju 10 let niha skoraj na enakem nivoju s tem, da je leta 1971 dosegel 8,5 odstotka in je bila naša občina v tem letu v tej dejavnosti na tretjem mestu v Sloveniji. Kljub manjši udeležbi v ustvarjenem narodnem dohodku trgovine v Sloveniji v letih 1972 in 1973 pa računamo, da bomo ta mesta še obdržali.

Počasnejši razvoj občine nasproti republiki je razviden iz analize narodnega dohodka na prebivalca v tabeli 3. Po absolutnih vrednostih sicer presega slovensko povprečje, vendar pa je rast narodnega dohodka na prebivalca počasnejša. To potrjuje tudi dejstvo, da smo bili v letu 1972 po višini narodnega dohodka na prebivalca na drugem mestu v Sloveniji (za občino Ljubljana Center), da pa smo v letu 1973 padli na četrto mesto. Prehiteli sta nas občini Velenje in Piran. Vzroki za to so prepočasni razvoji gospodarstva glede na hitro rast prebivalstva. Indeks rasti števila prebivalstva v letu 1974 nasproti letu 1971 je za Slovenijo 104, za našo občino pa 115, stopnja rasti narodnega dohodka, pa je v tem obdobju v občini nižja od republiške.

3. V zadnjih petih letih se je največ investiralo v dejavnost gradbeništva, nekaj manj pa v industrijo in trgovino. Nominalna vrednost investicij je v letih 1968 do 1973 rasla po povprečni letni stopnji 33,6 odstotka, realna pa po 15,2 odstotka. Pri tem je treba opozoriti, da na tak rezultat vpliva predvsem izredna rast investicij v letu 1973.

TABELA 3

NARODNI DOHODEK TER NARODNI DOHODEK PER CAPITA ZA
OBČINO IN ZA SR SLOVENIJO OD LETA 1968 DO 1974

	ND občine v 000 din	Ind.	ND na preb.		SR Slovenija	Ind.
			Občina	Ind.		
1968	651.260	100	15.873	100	9.212	100
1969	801.445	123	19.128	121	10.736	117
1970	984.499	123	23.131	121	13.306	124
1971	1.351.649	117	31.509	136	16.052	127
1972	1.555.401	129	35.373	112	20.340	121
1973	1.748.070	112	38.684	109	24.732	122
1974	2.382.900	136	49.851	129	33.258	135

Delež investicij v družbenem produktu občine je v letih 1968/1972 vztrajno padal. Največji delež v družbenem produktu so investicije predstavljale leta 1969 (22,04 odstotka,) najmanjši pa v letu 1972 (13,38 odstotka). Leta 1973 pa se je ta delež izredno povečal na 31 odstotkov, kar kaže na to, da se delovne organizacije zavedajo pomembnosti investiranja.

Investicije, produktivnost in zaposlenost so trije problemi med seboj zelo povezani in drug od drugega od-

visni. Zadnja leta se je namreč glede investiranja ugotavljalo, da so bile investicije premalo kapitalno intenzivne in preveč delavno intenzivne. Zato je razumljivo, da ob stalno večjem zaposlovanju realna produktivnost pada. Po drugi strani pa zaostaja tehnologija in slaba organizacija dela zmanjšujeta obseg proizvodnje, za močne kapitalne intenzivne investicije primanjkuje denarnih sredstev, kar nam pokažejo vi-ri investicij po deležih v tabeli 4.

TABELA 4

	1970	1971	1972	1973	1974 1-6
Gospodarske organizacije	60,8	58,6	67,6	74,9	51,8
Ostale organizacije	4,8	11,4	10,2	7,0	16,5
Investicijska sredstva bank	29,5	25,8	20,1	16,0	27,9
Občinska sredstva	4,8	4,2	1,8	1,7	3,8
Republiška sredstva	1,0	—	0,3	0,4	—
Zvezna sredstva	—	—	—	—	—
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vidimo, da delež investicij, ki jih financirajo gospodarske organizacije raste do leta 1973 medtem, ko pada delež bank in občine. Resnična minimalna udeležba v investicijah pa je s strani republiške, medtem ko udeležbe zveznih sredstev v zadnjih štirih letih sploh ni. Zato lahko sklepamo, da je bila udeležba drugih v investicijah majhna in da nosijo glavno breme investiranja delovne organizacije. Zanimivo bi bilo ugotovljati učinke investicij, vendar o tem nimamo podatkov. Da pa investiranje in zaposlovanje nista vsklajena lahko pokažejo tudi naslednje planske številke za leto 1975: predvidoma naj bi se v letu 1975 v

gospodarstvu občine na novo zaposlilo okoli 2300 delavcev, od tega pa naj bi bilo okoli 428 delavcev, to je približno 19 odstotkov na novo zaposlenih. V kolikor so ti podatki realni, so zelo zakrblijujoči, saj bi morale povečanju zaposlenih v glavnem slediti povečanje fizičnega obsega proizvodnje.

4. V letih 1968 do leta 1974 je realna produktivnost rasla za 8,7 odstotka tako, da je bila povprečna letna stopnja rasti produktivnosti 1,4 odstotka. Glede na leto 1971 pa je realna produktivnost v naši občini še vedno nad slovenskim povprečjem, vendar pa je njena rast počasnejša od rasti v Sloveniji.

TABELA 5

	Povprečna letna stopnja rasti v %		
	1973/1968	1973/1971	1974/1971
Občina	1,6	-2,1	+1,4
Republika	4,6	3,0	3,3

V obdobju 1968/1973 je realna produktivnost naraščala, v obdobju 1971/1973 pa padla. V letu 1974 je ta padec zaustavljen. V Slovenskem povprečju je bila stopnja rasti produktivnosti v vseh treh obdobjih višja od občinske, pa tudi padca ne zasledimo. Padec realne produktivnosti v obdobju 1971/1973 (oziroma 1971/1974) je predvsem posledica padca produktiv-

nosti v dejavnosti gradbeništva in trgovine. Zakrblijujoče je, da se je v tem obdobju produktivnost minimalno povečala v industriji, ki pa beleži padec produktivnosti nasproti letu 1968. Močno povečanje nasproti letu 1971 pa beležimo v dejavnosti kmetijstva in prometa. V ostalih dejavnostih produktivnost v zadnjih štirih letih pada.

Kot smo že ugotavljali v poglavju

o investicijah, je povečanje produktivnosti ozko vezano na modernizacijo proizvodnje, na uvajanje nove tehnologije in boljše organizacijo dela. Z zastarelostjo naših proizvodnih sredstev in s slabo organizacijo dela pa je ozko povezan problem slabega izkoriščanja obstoječih kapacitet. Ob spoznavanju z našimi organizacijami združenega dela le redko srečujemo take, ki svoje kapacitete optimalno izkoriščajo.

Poseben problem našega gospodarstva predstavlja tudi uvajanje nove tehnologije, ki je na žalost vse preveč vezana na uvoz iz tujine. Z uvajanjem tehnologije iz inozemstva se vezemo tudi na uvoz proizvodnih sredstev in končno tudi na uvoz surovin, kar sigurno povečuje deficit v naši zunanji trgovinski bilanci. Po drugi strani pa že dolgo časa ugotavljamo, da je inovacijska dejavnost pri nas premalo razširjena in to prav zaradi premajhne stimulacije.

5. Na dan 30. 9. 1974 je bilo v občini Ljubljana Bežigrad zaposlenih v družbenem sektorju 24859 ljudi, od tega 20187 v gospodarstvu. Tako se je število zaposlenih v letu 1974 povečalo proti letu 1966 za 44 odstotkov ali za 6,3 letno. Ta stopnja bi se gibala okoli 3,5 odstotka v kolikor ne bi imeli izjemno veliko povečanje števila zaposlenih v gospodarstvu leta 1969, kar za 15 odstotkov in v letu 1974, za 10 odstotkov. V obdobju 1971/1974 je bila povprečna letna stopnja rasti števila zaposlenih nekoliko nižja, 5,4 odstotka za celotno gospodarstvo, vendar še vedno višja od slovenskega povprečja, 4,3 odstotka letno.

Razlike opazimo v zaposlovanju v gospodarskem in negospodarskem sektorju: v obdobju sedmih let je število zaposlenih v gospodarstvu raslo po povprečni stopnji 6,5 odstotka, v negospodarstvu pa po povprečni stopnji 5,0 odstotka. V zadnjih treh letih se je to razmerje precej spremenilo, št. zaposlenih v gospodarstvu se je povečalo letno povprečno za 5,4 odstotka, v negospodarstvu pa za 5,7 odstotka. Ze iz teh števil lahko sklepamo, kakšen pomen so v zadnjih letih dobile družbene dejavnosti.

V posameznih dejavnostih se je št. zaposlenih najbolj povečalo tako v šestletnem kot v triletnem obdobju v dejavnosti prometa, kar se ujema z zelo hitrim razvojem te dejavnosti. Podobno se je glede na l. 1968 močno povečalo št. zaposlenih v dejavnosti trgovine, v zadnjih treh letih pa je povprečna letna stopnja zaposlovanja v tej dejavnosti okoli 1,1 odstotka, kar je v skladu z nazadovanjem dejavnosti. Tudi ostale dejavnosti povečujejo število zaposlenih z razvojem le-teh, le v gradbeništvu opazimo glede na očitno stagnacijo te dejavnosti premočno zaposlovanje: v obdobju 1974-1968 je bila povprečna letna stopnja zaposlovanja 7,3 odstotka, v obdobju 1974-1971 pa 8,8 odstotka. Mnenja smo, da bo potrebno zaposlovanje v gradbeništvu omejiti in omogočiti tej dejavnosti modernejši razvoj. Predvsem bi bil za-

želen proizvodni način gradnje, ki je v svetu v mestih kakršno je Ljubljana, že zdavnaj vpeljan. S tem bi se znižala količina živega dela vloženega v gradnjo, znižali bi se pa tudi stroški gradnje. Verjetno pa bi imel tak način gradnje za posledico tudi manjšo fluktuacijo delovne sile, ki je v tej dejavnosti še vedno najmočnejša.

Dosežene povprečne letne stopnje zaposlovanja so v preteklem obdobju visoko nad tistimi, ki jih predvidevata v naslednjem petletnem obdobju tako republika kot mesto Ljubljana. Zato je potrebno omejiti zaposlovanje z ustreznimi ukrepi, predvsem pa mora obvladati načelo, da povečan odstotek števila zaposlenih poveča najmanj za isti procent fizični obseg proizvodnje, za kar smo se še posebej dogovorili v družbenem dogovoru o osnovah plana.

V dosežanjem razvoju smo pre malo upoštevali posledice takega stihijskega zaposlovanja, po eni strani primanjkuje delavcev z določenimi poklici, po drugi strani pa se s tem pojavljajo določeni socialni problemi, saj je pretežni del na novo zaposlenih priseljen iz drugih

občin, predvsem pa iz drugih republik. Tako se povečujejo stanovanjski problemi, pojavljajo se problemi varstva in šolanja otrok in podobno.

Po nekaterih ocenah stane družbo eno delovno mesto od 700 do 800 tisoč dinarjev. Ob tej številki pa je že vredno premisliti ali bodo delovne organizacije zaposlile nove delavce ali pa bodo raje kupile nov stroj, ki bo zaposlil le »nega« delavca.

Kljub povečanemu zaposlovanju pa še vedno obstoja pomanjkanje kadrov: po eni strani kvalitetnih kadrov, po drugi občutimo splošni primanjkljaj delavcev z določeno izobrazbo. Predvsem zadnje naj bi zagotovila nova politika kadrovanja in s tem tudi nov način štipendiranja.

6. Prebivalstvo v naši občini je od l. 1948 do l. 1971 naraščalo z indeksom 262, kar je daleč nad slovenskim povprečjem (indeks 1974/1948 je 123). Glede na rast števila prebivalstva v povojnih letih je naša občina na prvem mestu v Sloveniji, blizu za nami pa je občina Ljubljana Šiška. Ostale slovenske občine so se razvijale veliko počasneje:

TABELA 6

Občine (po vrstnem redu)	Indeks porasta 1974/1968	Št. preb. 1974/1971	Povprečna letna rast 1974/1971
Ljubljana Bežigrad	262	111	3,5
Ljubljana Šiška	242	110	3,2
Ljubljana Moste-Polje	193	109	2,9
SLOVENIJA	123	102	0,7

Tako naraščanje prebivalstva je povezano z intenzivno gradnjo stanovanjskih kompleksov. Zanimivo pa je, da se je v zadnjih dveh popisnih obdobjih spremenila starostna struktura prebivalstva: ob popisu/l. 1961 je bilo 70 odstotkov prebivalstva starih pod 40 let,

l. 1971 pa 64 odstotkov. Istega leta je bilo v Ljubljani in v Sloveniji 63 odstotkov prebivalcev mlajših od 40 let. Struktura prebivalstva po spolu in starosti je bila v popisih 1961 in 1971 sledeča:

TABELA 7

	0—14	15—24	25—34	35—54	55—64	64 in več
1961/100	20,5	18,7	15,9	28,9	8,4	7,6
1971/100	23,6	17,5	20,1	24,4	8,2	5,9

V destih letih se je povečalo število otrok, starih do 14. leta (za 2,9 odstotka) in število ljudi, starih od 25 do 34 let. Povprečno število otrok pomeni tudi pomanjkanje vrtcev, šol, igrišč itd., povečano število starostne grupe pa se posredno odraža tudi v povečanem zaposlovanju.

Ob popisu l. 1971 je bil naravni koeficient prirastka prebivalstva v naši občini 8,6 kar pomeni, da se je na 1000 prebivalcev povečalo število prebivalstva zaradi rojstev in smrti za 8,6 prebivalcev. V Sloveniji je ta koeficient 6,4. Koeficient živorojenih na 1000 prebivalcev je v občini 15,2 v Sloveniji pa 16,4; koeficient umrlih pa je v občini 6,6, v Sloveniji pa 10,0. Selitveni koeficient je bil tega leta za našo občino 11,7, za Slovenijo pa 1,9.

Zanimiv je ob tem podatek, da je bilo l. 1961 v občini 3557 prebivalcev drugih narodnosti, l. 1971 pa 4917. Tako je število prebivalstva v 10 letnem obdobju poraslo za 32,2 odstotka, prebivalstvo drugih narodnosti (kar je predvsem rezultat priselitve) pa za 38,2 odstotka.

Iz tabele v prilogi 9 je razvidna struktura prebivalstva po izobrazbi za občino in za Slovenijo. Izobrazbena struktura bežigradskih občanov je boljša od slovenskega povprečja, ujema se z strukturo ostalih ljubljanskih občin, pa tudi spremembe v l. 1971 nasproti l. 1961 so opazne: povečalo se je število prebivalcev s končano osnovnošolsko izobrazbo, gimnazijo in z višjo oziroma visoko šolo.

III. KLJUČNI PROBLEMI, TEMELJNI CILJI IN NALOGE DRUŽBENO EKONOMSKEGA RAZVOJA

Analiza preteklega obdobja je imela namen pokazati stanje našega gospodarstva, njegov razvoj v zadnjih letih, predvsem pa izluščiti osnovne probleme iz gospodarstva v naši občini, saj bo prva naloga naslednjega planskega obdobja prav reševanje današnjih neskladij. Med osnovne probleme, od katerih so nekateri značilni celo za celotno slovensko oziroma jugoslovansko gospodarstvo, nekateri pa specifični za občino, lahko štejemo predvsem naslednje:

1. Razdrobljenost ter heterogenost industrije in slabo organizirano povezovanje trgovine in industrije, čemur je delno krivo tudi medsebojno nezaupanje, saj si je trgovina večkrat neopravičeno prisvajala del dohodka, ki je bil sicer ustvarjen v industriji.

2. Strukturna nesorazmerja tako v odnosu med ponudbo in povpraševanjem kot tudi znotraj ponudbe, so posledica slabega dogovarjanja o delitvi dela. Tržni presežki, do katerih pridemo s prekapacitiranjem strukturno neustreznih proizvodnih zmogljivosti, prav zaradi visoke obremenitve s stroški, niso konkurenčno sposobni, še posebej za plasmane na tujem tržišču ne. Družbena sredstva so zaradi tega večkrat premalo rentabilno uporabljena, po drugi strani pa tudi delovni prispevek delavcev ni ustrezno ovrednoten.

3. Zastarelost obstoječih kapacitet; ta zahteva več živega dela (povečano zaposlovanje) ter modernizacijo, ki pa je zaradi pomanjkanja denarnih sredstev omejena. Ob tem lahko še omenimo uvoz tuje tehnologije, ki je pri nas še vedno prevelik ter z dejstvom, da temu problemu posvečamo pre malo pozornosti. Nasproti temu problemu se pojavlja problem neizkoriščenosti kapacitet, kar pa je posledica slabe organizacije dela ter slabega povezovanja na trgu.

4. Zaradi vseh teh problemov in tudi zaradi situacije na svetovnem trgu se izvoz naših organizacij združenega dela zmanjšuje, strah pred nekonkurenčnostjo pa nam kažejo tudi njihovi planski podatki. To razmerje je toliko bolj negativno, ko opazujemo neprestano večanje uvoza.

5. Predvsem prejšnja leta je bil delež investicij v družbenem produktu daleč premajhen v primerjavi s tistim, kar bi naše gospodarstvo potrebovalo in kar bi pogojevalo hiter gospodarski razvoj — deloma zaradi pomanjkanja denarnih sredstev in prevelikokrat zaradi vezanosti na uvoz, deloma pa tudi na račun povečevanja osebnih dohodkov ter sredstev družbenega standarda. Investicije so bile marsikje pre malo kapitalne.

6. Nelikvidnost našega gospodarstva in preveliko povečevanja zalog sta splo-

šna pojava, ki imata na gospodarski razvoj prav gotovo negativen vpliv. Prav splošnost teh pojavov zahteva takojšnje ukrepanje.

7. Previsoka stopnja zaposlovanja ob neusklajenem razvoju občinskega gospodarstva zahteva veliko angažiranje družbenih sredstev predvsem v družbenih dejavnostih, zato je tudi učinek teh sredstev na posameznika relativno manjši.

Kot rezultat teh problemov in ob pomanjkanju ustreznih strokovnih kadrov je razumljivo, da rast družbenega produkta, narodnega dohodka, narodnega dohodka na prebivalca ter produktivnost relativno padajo. Napredek gospodarstva, predvsem pa cilj obdržati trenutno mesto občine v hitrem razvoju slovenskega gospodarstva, bo možen le ob povečani rasti družbenega produkta, ob večjem izločanju sredstev za investicije, ob manjšem zaposlovanju ter večji produktivnosti dela ter ob manjšanju deleža osebne potrošnje v korist skupne in splošne porabe.

V naslednjem planskem obdobju 1976 do 1980 lahko predvidevamo, da se bo občinsko gospodarstvo razvijalo hitreje in bolj skladno kot dosedaj. To naj bi omogočilo tudi hitrejšo rast socialne sfere in vsaj delno nadomestitev zaostanka tega področja v preteklosti.

Pri opredeljevanju temeljnih ciljev in nalog razvoja občine v planskem obdobju so zlasti pomembni trajni smotri razvoja našega samoupravnega socializma, ki se kažejo tako v afirmaciji človeka in njegove integrirane osebnosti, kakor tudi v izgrajevanju materialne osnove združenega dela. Med najpomembnejše cilje bodočega razvoja štejemo:

1. Izgrajevanje samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov, s tem razumemo nadaljnjo kvalitetno izgradnjo sistema samoupravljanja v učinkovito delegatsko upravljalske strukture. Preko takega sistema bo zagotovljena pravica odločanja o prihodnosti občana — delavca na področju ustvarjanja in delitve dohodka. Razvijanje takega sistema odločanja pomeni dosledno izvajanje ustavnih določil in le kot tak predstavlja garancijo za naša nadaljnja razvoja.

2. V gospodarskih in družbenih dejavnostih se bo povečala produktivnost dela ter izraba produkcijskih sredstev in časa, prav tako pa tudi donosnost naloženih sredstev v gospodarstvu, ob odločnem in doslednem izvajanju stabilizacijskih ukrepov ter razvijanju optimalne strukture gospodarstva z izvozno intenzivnim obeležjem.

3. Ob naraščanju družbenega produkta bomo zagotavljali, da bo hitreje rasla akumulacija, ostale oblike porabe pa bodo naraščale počasneje. Tako naj bi v povprečju izvajali za razširjeno reprodukcijo leta 1975 36 odstotkov družbenega produkta, leta 1980 pa vsaj 38 odstotkov.

4. Izboljšana bo kvalifikacijska struktura delavcev predvsem na podlagi usmerjenega izobraževanja.

5. Skladnejša in bolj funkcionalna bo rast kvartarnega sektorja, to je

družbenih dejavnosti, hitrejša rast terciarnega sektorja ter bistveno povečana produktivnost v sekundarnem sektorju. Struktura bežigradskega gospodarstva ni takšna, da bi zagotavljala normalen razvoj gospodarstva in s tem razvoj celotne občine. Nesorazmerno visok delež predstavlja trgovina. Po drugi strani pa je za industrijo značilno, da je ta predvsem predelovalna, da je kot taka vezana na uvoz precejšnjih količin surovin, in s tem zelo odvisna od mednarodnih ekonomskih odnosov in gibanj. Prav tako pa ni preveč usmerjena v izvoz, saj je velika večina teh izdelkov namenjenih za domači trg. To nasprotje bo potrebno v srednjeročnem programu popravljati. Poudariti je treba, da naše gospodarstvo dela z zelo iztrošenimi kapacitetami in še to ob dvotretjinskem izkoristku kapacitet. Potrebno bo obnoviti kapacitete, yendar tako, da ne bomo gradili preobsežnih kapacitet, ki bodo potem neizkoriščene.

6. Rast zaposlovanja bo povprečno 3-odstotna letno, ter bo povečano število zaposlenih od sedanjih 26600 na okoli 30800 v letu 1980. Politika zaposlovanja bo izhajala iz osnovnega stališča, da razmerje med stroški delovnega mesta, skupaj s stroški, (stanovanje, šolstvo, zdravstvo, varstvo, itd.) nasproti naraščanju družbenega produkta ne sme biti negativno.

7. Z integracijskimi procesi smo šele na začetku poti. Široke možnosti in seveda ekonomske prednosti so v povezovanju in združevanju tako v vertikalni kot horizontalni smeri. Pri tem nas ne smejo omejevati občinske niti republiške meje. Z novo ustavo so ti procesi dobili še močnejši poudarek in jih velja izkoristiti. Mnogo je še za napraviti na področju povezovanja blagovnega prometa in proizvodnje, saj imamo v občini velik del trgovine ki še ni tako organizirana. Uresničevati moramo načelo minullega dela prav z povezovanjem in vlaganjem trgovine tja, kjer je bil dohodek ustvarjen.

8. Stabilni pogoji gospodarjenja niso nujen predpogoj za nadaljnjo rast gospodarstva in razvoj družbe nasploh. So pa nujen predpogoj za hitrejšo rast in še kvalitetnejši razvoj družbe. Nikakor ne moremo mimo ugotovitve, da v naslednjem planskem obdobju ne moremo neprizadeto opazovati pojave, ko delovne organizacije po nepotrebnem ali vsaj ne iz kakega neposrednega vzroka dvigujejo lastne cene, da bi na tak način zagotovile normalno in razširjeno reprodukcijo. Sploh mora imeti naslednje plansko obdobje protinflacijski značaj.

9. Število prebivalstva bo povečano na okoli 61500 prebivalcev v letu 1980, kar implicira tudi določeno politiko stanovanjske izgradnje z vsemi ustreznimi, spremljajočimi objekti. Predvidevamo, da bodo izgradili vsako leto okoli 1000 novih stanovanj.

10. Med temeljne predpostavke razvoja spada tudi sprememba strukture investicij v osnovna sredstva gospodarstva. Primarnega pomena bodo investicije v tehnologijo, industrijsko in-

fra strukturo (energija, voda, odplake, toplota), investicije, ki nadomeščajo živo delo, naložbe v znanje in organizacijo dela, še posebej pa investicije, ki vodijo produkcijski program v koooperacijo, integracijo in druge oblike združevanja in sodelovanja in ki imajo za posledico izboljšano delitev dela ter znižanje stroškov na enoto proizvoda.

11. Prav gotovo ne moremo že v temeljnih ciljih in nalogah mimo za delavca in občana zelo važnega dejstva, ki je v razvijanju splošnega zadovoljstva in počutja. Seveda morajo take izboljšave temeljiti na povečanju družbene storilnosti s tem, da se dosledno uveljavi načelo delitve po delu in rezultatih dela. V naši socialistični skupnosti se moramo zavzemati za to, da delavcu ne bo treba trpeti za svoj eksistenčni minimum, da se bo počutil v družbi kot socialno varnega. Postopno zmanjševanje razlik v materialnem standardu med nami in razvitejšimi deželami bo moralo vplivati tudi na manjšo ekonomsko emigracijo.

12. Na področju skupne porabe bomo preko samoupravnih sporazumov s posameznimi interesnimi skupnostmi zagotovili obliko, način in višino sredstev, s katerimi bomo lahko zadovoljevali potrebe in razvoj šolstva, zdravstva, otroškega varstva, socialnega varstva in socialnega skrbstva, kulture in telesne kulture in raziskovanja.

13. Varovanje ekoloških pogojev je bilo do sedaj vse premalo upoštevano. Kaj več kot varovanje vodnih rezervatov za pitno vodo nismo napravili. O vprašanih zaščite okolja pred neugodnimi vplivi civilizacije pa ponavadi nismo razpravljali, še manj pa delali, saj smo vse prevečkrat navajali prevelike stroške. Vendar tako ne gre več dalje. Vprašanja očiščenja vodotokov, očiščenja zraka, odstranjevanja odpadkov in izoliranja hrupa bodo morala biti prisotna pri vsakem novem posegu v naravno okolje. Začetki bomo morali tudi popravljati staro stanje. Sem lahko vključimo tudi nujna, bolj zavzeta prizadevanja za uresničevanje ustrezne dolgoročne prostorske politike.

14. Krepitev pripravljenosti splošnega ljudskega odpora mora biti prisotna na vseh nivojih družbe. Postati mora integralni dokument našega razvoja nasploh. Vse premalo smo doslej temu vprašanju posvečali pozornost, ki jo sicer nedvomno zasluži.

A. PROJEKCIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA

1. Projekcija razvoja primarnega sektorja

Delež primarnega sektorja je v ustvarjanju družbenega produkta občine minimalen. Zastopen je samo z zasebnim kmetijstvom, katerega tukaj tudi obravnavamo.

Občina Ljubljana Bežigrad ima razmeroma majhno kmetijsko udeležbo.

Celotna kmetijska proizvodnja se od-
vija na cca 2300 ha. Ker je več kot
polovica površin v mestnem območju,
se zaradi urbanizacije kmetijske povr-
šine vedno bolj krčijo in to ne samo
v okviru mesta ampak tudi v izvenme-
stnem predelu. Gradnja stanovanjskih
sosesk, industrijskih objektov ter in-
frastrukture naglo odvzema kmetijske
površine. Zakon o kmetijskih zemlji-
ščah je varstvo kmetijskih zemljišč
opredelil kot osrednjo in najvažnejšo
nalogo pri izvajanju nove zemljiške po-
litike. Varstvo kmetijskih zemljišč za-
jema na eni strani ukrepe s katerimi
preprečuje drobitev površin in preha-
janje zemljišč v last nekmetov oziroma
nekmetijskih organizacij, pospešuje
operacije za zruševanje zemljišč na
podlagi zamenjav ter štiti perspektiv-
ne kmetije, na drugi strani pa že
skromne obdelovalne površine zaščiti
s prostorskim načrtom pred večjimi
potrebami drugih uporabnikov pro-
stora.

Varstvo kmetijskih površin v naši
občini se mora še posebej usmeriti ta-
ko, da bo ob doseganju glavnih smot-
rov nove zemljiške politike ohranjalo
tudi pogoje za življenjski obstoj kme-
tov, ki jim je kmetovanje edini ali
glavni vir dohodkov. Kljub temu se
bodo v obdobju 1976—1980 zmanjšale
kmetijske površine še za 100 ha.

Po podatkih popisa iz leta 1971 je
bilo v naši občini še 817 kmečkih prebi-
valcev (1,4 odstotka). Po podatkih Za-
voda za socialno zavarovanje je bilo
v preteklem letu v naši občini še 210
nosilcev kmečkega zavarovanja ter 319
vzdrževancev. Seveda živi na kmetijah
več ljudi, vendar so zaposleni izven
kmetij.

Po naši oceni imajo kmetje nasled-
nje število kmetijskih strojev: trak-
torji 130 kom, sadilci strojni 38 kom,
pobiralci za seno 66, silo kombajni
8, škropilnice 37, molzni stroji 25 kom.
Opremljanje s stroji presega v zadnjih
dneh pričakovanja, vendar pa pri tem
ne bi smeli prevzeti osnovnega principa,
da moramo z mehanizacijo racionalizirati
proizvodnjo. To pomeni, da ne
mehaniziramo kmetijstva temveč pro-
izvodne postopke. Vedno večje pomarj-
kanje delovne sile je bilo potrebno
nadomestiti z mehanizacijo. Opremlje-
nost zasebnih kmetijskih gospodarstev
s kmetijskimi stroji, zlasti s traktorji
(en traktor na 12 ha obdelovalne zem-
lje), je zelo napredovala, vendar je
zaradi razdrobljenosti kmetijstva me-
hanizacija slabo izkoriščena. Kmetijska
zemljišča so razdrobljena, velikost par-
cel je od 15—40 a, iz tega sledi veliko
število parcel na posamezno kmetijo.
Vse to pa seveda ovira racionalno upo-
rabo kmetijske mehanizacije. Večina
strojev je bila nabavljena z denarjem,
ki so ga kmetje dobili od prodaje
zemljišč. Večje stroje, ki jih rabijo le
sezonsko, pa je kupilo več kmetov
skupaj in so organizirani v strojnih
skupnostih. Tehnična opremljenost
kmetij je v sedanjih pogojih zadovoljiva,
zato se število strojev v nasled-
njem obdobju ne bo bistveno povečalo.
Sedanja rastlinska proizvodnja je

enostransko usmerjena v govedorejo,
k temu je prilagojena tudi izraba kme-
tijskih površin. Skoraj polovico njih
je zasejanih s krmnimi rastlinami, če-
prav so v strukturi površin močno za-
stopani travniki in pašniki. Zato bo
potrebno čimveč njiv koristiti za pro-
izvodnjo hrane, z intenzivno rabo trav-
nikov in pašnikov pa bo treba ohraniti
delež živinoreje v kmetijski proizvod-
nji. Tu imamo v mislih predvsem aron-
dirane površine (večina travniki), ki se
že 11 let izkoriščajo skrajno ekstenziv-

no. Doseženi pridelki poljščin so so-
razmerno nizki, kar je posledica slabo
izvedenih agrotehničnih ukrepov. Po-
vršine pod žiti in krompirjem se po-
časoma zmanjšujejo v korist krmnih rast-
lin, zlasti silažne koruze. Pridelovanje
vrtnin pa stagnira zaradi pomanjka-
nja delovne sile ter neurejenosti trži-
šča.

Najvažnejša kmetijska panoga v ob-
čini je živinoreja. Preko nje se realizi-
rajo, v celoti proizvodi travinja in 50
odstotkov njivskih površin.

STANJE ZIVALSKEGA FONDA

TABELA 8

1974				1975			
Govedo	Prašiči	Konji	Perutn.	Govedo	Prašiči	Konji	Perutn.
1675	650	180	7500	1700	680	175	7900

Kmetje redijo krave svetlo lisa-
ste, sivo rjave pasme in križanke dru-
gih pasem. Kvaliteta plemenske živine
je slaba, zato je tudi proizvodnja mleka
nižja (cca 2500 l po kravi). Stalež go-
veje živine rahlo raste, število prašičev
in konj pa se zmanjšuje.

Narashčajočemu obsegu povpraševa-
nja po kmetijskih izdelkih bo morala
slediti v prihodnjih letih večja inten-
zivnost izkoriščanja obstoječih kmetij-
skih zmogljivosti. Ugotovitev kažejo še
na rezerve v nekaterih pridelkih, v pri-
rastu in mlečnosti v govedoreji. V pol-
jedelstvu pričakujemo manjše struk-
turalne spremembe v izboru poljščin
in seveda določeno povečanje pridel-
kov kot posledico površinske intenzi-
fikacije. Tu imamo v mislih predvsem
intenziviranje proizvodnje krme. Pridelki
travnja (zlasti na arondiranih
površinah) so zelo nizki ter bi že ob
nekoliko večjih vlaganjih dosegli znat-
no povečanje pridelkov.

Tako pričakujemo pri žitih zmanj-
šanje setvenih površin, povečale se bo-
do površine pod koruso. Tudi površi-
ne pod krompirjem se bodo zmanjša-
le, vendar zaradi boljših pridelkov se
količina skupnega pridelka krompirja

ne bo zmanjšala. Pri vrtninah ne pri-
čakujemo porasta, ker te zahtevajo
precej ročnega dela, delovne sile pa bo
na kmetijah vedno manj.

Težišče planiranega povečanja kme-
tijske proizvodnje v celoti, posebno
povečanje v živinoreji, je prav v pro-
izvodnji krme na travinjo. Ne le sklad-
nost med potrebnimi in pridelanimi
količinami krme, temveč kvaliteta pridelka,
lahko mnogo pripomore k raci-
onalnejši in cenejši živinorejski pro-
izvodnji, prav tako pa k bistvenemu
izboljšanju krmne bilance. Stalež goveje
živine se v tem obdobju ne bo povečal,
pač pa bi bilo treba postopoma zame-
njati večino plemenske živine, ker
obstoječe stanje v govedoreji zaradi
slabega plemenskega materiala ni za-
dovoljivo. Šele potem bo možno vpelja-
ti oplemenjevanje plemenic s pro-
genostimiranimi plemenjaki, ki je
učinkovit ukrep za zvečanje rastnosti
in mlečnosti. Ker pa je ta proces
dolgotrajen, v bližnji prihodnosti v go-
vedoreji še ne pričakujemo ugodnejših
rezultatov. Prašičereja je na našem
področju manj pomembna, saj služi
pretežno le za domače potrebe, cca 15
odstotkov odpade na tržišče.

TABELA 9

VREDNOST PROIZVODNJE IN NARODNI DOHODEK (v 000 din)

	1973	1974	1975 (ocena)
Vrednost proizvodnje	24.509	27.134	28.490
Stroški	8.945	9.900	10.256
Družbeni proizvod	15.564	17.234	18.234
Amortizacija	467	517	547
Narodni dohodek	15.097	16.717	17.687

Vrednost kmetijske proizvodnje bo
v letu 1975 po oceni dosegla okoli
28,5 milij. dinarjev in bo v primerjavi
z letom 1974 povečana za 5 odstot-
kov. Na rast vrednosti kmetijske pro-
izvodnje so vplivale predvsem višje
cene kmetijskih pridelkov. Obračun na-
rodnega dohodka zasebnega kmetijstva
je poleg ugotavljanja vrednosti bru-
to proizvodnje osnovan tudi na ugo-
tavljanju materialnih stroškov. Mate-
rialni stroški izhajajo iz dveh oblik.
Materialni stroški v naravi in stroški
v denarju. Na amortizacijo odpade tri
odstotke od vrednosti družbenega pro-
izvoda. Osnovna kategorija v obraču-

nu pa je narodni dohodek. Za leto
1975 pričakujemo, da se bo narodni
dohodek v kmetijstvu povečal za okoli
4 odstotke in prav tolikšno letno rast
predvidevamo tudi v obdobju 1976—
1980.

Tudi v bodoče naj bi se kmetijska
proizvodnja razvijala v glavnem v dve
smeri t. j. proizvodnja mleka in mesa
ter pridelovanje vrtnin. Za osnovni
cilj smo si postavili večjo proizvodnjo
hrane, večjo produktivnost, doho-
dek proizvajalcev in obvladovanje pro-
stora in deagrarizacije. Za doseg tega
cilja moramo prestrukturirati proizvodnjo
in izboljšati njeno organiziranost.

1. Prestrukturiranje proizvodnje — pod tem razumemo proizvodne preusmeritve, modernizacijo, specializacijo in koncentracijo proizvodnje v delovnih organizacijah in kmetijah. Povečati moramo proizvodnjo in omogočiti vsem proizvajalcem hitrejši napredek.

■ z izboljšavo pridelovalnih postopkov, večjo uporabo gnojil in zaščitnih sredstev, pogostejša menjava semena, izboljšanje osnovne krme.

■ Z racionalizacijo pridelovanja v sicer neustreznih zemljiško posestnih razmerah preko združevanja sredstev in dela proizvajalcev med seboj (razne proizvodne skupnosti) in proizvajalcev s kmetijskimi organizacijami (kooperacija)

■ z dajanjem v zakup zemljišč kmetijskega zemljiškega sklada preko Kmetijske zemljiške skupnosti, tistim kmetom, ki bodo to zemljo smotrno uporabljali oz. uporabljali v procesu organizirane proizvodnje.

■ z racionalnim usmerjanjem kmetijskih investicij in razpoložljivih sredstev na tista proizvodna področja, ki so opredeljena s podrobnimi proizvodnimi načrti in konkretnimi proizvodnimi pogodbami.

2. Splošna modernizacija kmečkih gospodarstev in vasi

Splošna modernizacija kmetij in vasi obsega:

■ izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje proizvajalcev kar omogoča pravilno in racionalno uporabo vseh tehničnih in bioloških novosti.

■ povečano uporabo osnovnega reprodukcijskega materiala in intenzivnejše izkoriščanje kapacitet (zemljišč, črede itd.) kar zagotavlja večjo proizvodnjo.

■ uvajanje kmetijskih strojev (individualna raba univerzalnih strojev ter skupinska raba specialnih strojev v okviru strojnih skupnosti), kar omogoča večji učinek živega dela in večjo delovno storilnost.

■ izboljšanje odkupnih razmer, zagotavljanje plasmana s pridelovalnimi pogodbami s čimer zagotavljamo smotrnost usmerjanja v tržno gospodarjenje.

■ sanacijo stanovanjskih in gospodarskih objektov na kmetijah z manjšimi popravili in adaptacijami v okviru razpoložljivega dohodka in pomoči Hranilno kreditne službe in potrošniških posojil.

Splošna modernizacija mora zajeti vsa kmečka gospodarstva, vse kmete kot tudi polkmete.

Pri usmerjanju kmetij bodo potrebni različni pristopi glede na velikost posesti, zaposlenosti izven kmetij ter starosti ljudi na kmetiji.

Najpomembnejši stimulan modernizacije kmetijstva pa je urejen trg. Tega bomo pri obstoječi razdrobljeni ponudbi najlažje obvladovali s pogod-

benim pridelovanjem. S tem bomo vplivali na izbor pridelkov, usmerjen obseg pridelovanja ter zagotovili proizvajalcem prodajo. Prodaja pa je najpomembnejša, čeprav v časovnem zaporedju posledne faza pospeševanja. Ob neustreznih postopkih lahko porušijo rezultate vsega prejšnjega pospeševanja dela. Zato bo treba težiti za tem, da neposredni pospeševalec v delu s kmetom začenja v proizvodni proces in ga s prodajo tudi konča. Tako se ustvarja zaupanje v proizvodno sodelovanje iz katerega raste trajnost in intenzivnost kooperacije.

V obdobju 1976—1980 naj bi veljala posebna skrb zaščitenim kmetijam. Preko njih bomo skušali izvajati našo kmetijsko politiko. S tem ni rečeno, da ostale kmetije ne bodo deležne družbene podpore, vendar je razumljivo, da naj bi se vsa večja vlaganja usmerjala v razvoj perspektivnih kmetij. Seveda pa ne bo mogoče v tem obdobju dokončno urediti vseh teh kmetij, to je odvisno od razpoložljivih finančnih sredstev in seveda od pripravljenosti sodelovanja samih kmetov. Kot pogoj za večja vlaganja družbenih sredstev v razvoj kmetij bo vsekakor pristop k pogodbeni proizvodnji v sodelovanju s TOZD Kooperacija pri Emoni. Ne moremo pa takoj pričakovati vidnih rezultatov, treba je namreč vedeti, da v naši občini do zdaj ni bilo sodelovanja med kmeti in družbenim sektorjem kmetijstva in da bo treba še nekaj časa, da se bo novo ustanovljena pospeševalna služba uspešno vključila v proces podružabljanja celotne kmetijske proizvodnje.

2. Projekcija razvoja sekundarnega sektorja

Sekundarni sektor obsega industrijo, gradbeništvo in proizvodno obrt. Sekundarni sektor prinaša okoli 63 odstotkov dohodka občine, od tega industrija 32 odstotkov, gradbeništvo pa 27,5 odstotka, ter minimalno proizvodna obrt. Industrija in gradbeništvo sta bila nosilca napredka in razvoja občine, poleg trgovine in sta dajala osnovno spodbudo za socialno ekonomske spremembe v občini.

Ta sektor še naprej ostaja dominanten za razvoj občine. Njihov delež v dohodku bo v naslednjem obdobju naraščal predvsem na račun kvalitativnega razvoja. Predvidevati je tudi, da bo na razvoj sekundarnega sektorja vplivalo sorazmerno pomanjkanje surovin in energije, kar pomeni predvsem preorientacijo na rast kvalitete. Produktivnost bo naraščala ob bistveno manjši stopnji zaposlovanja kot do sedaj. Rast produktivnosti bo izhajal iz boljše, modernejšie tehnologije, boljšega izkoristka osnovnih sredstev in znanja na osnovi višje kvalifikacije delavcev. To je osnova politike razvoja sekundarnega sektorja v obdobju 1976 do 1980.

Kot je dogovorjeno že v družbenem dogovoru o osnovah plana bodo investicije v tehnologijo in znanje prvenstvenega pomena, naložbe v zgradbe pa praviloma le za ekonomsko opravičene razširitve zmogljivosti in za izboljšanje delovnih pogojev delavcev.

Pogoj za učinkovito, praktično uporabo znanja, tehnologije in organizacije dela je tudi večje medsebojno povezovanje. Industrija in gradbeništvo morata postati vodilna nosilca medsektorskega združevanja v različnih oblikah. Delavci v industriji in drugih dejavnostih bodo z medsebojnimi sporazumi sprožili integracijske procese, kar bo vsekakor pripomoglo k uresničitvi ciljev, ki smo si jih zastavili v tem srednjeročnem planu.

Industrija zaposluje letos 8300 delavcev, eno tretjino vseh zaposlenih v gospodarstvu občine, leta 1980 jih bo pa okoli 9550. V industriji so pomembne panoge: elektroindustrija, kovinska, kemična in grafična industrija ter živilska industrija.

2.1. Elektroindustrija:

V elektroindustriji že imamo nekaj organizacij združenih v velike delovne organizacije, ki delujejo na območju celotne Slovenije oziroma Jugoslavije in je njihov nastop na tržišču prav zaradi take organiziranosti zelo pomemben. Hkrati pa je področje elektroindustrije med prioritetami razvoja. Tu so Iskra Tela, Eneginvest Črnuče, Elma in IMP TOZD TEN. Dejstvo je da je prav elektroindustrija ena mlajših panog, ki ima še veliko prihodnost in ki bi morala sloneti na močni kadrovski strukturi in veliki opremljenosti dela ter vedno manjši količini vloženega živega dela. Predvsem Eneginvest TOZD Transformatorji v Črnučah bo potreben širše družbene pomoči, da bo lahko moderniziral svojo proizvodnjo ter saniral stanje v organizaciji.

Globalna ocena predvideva visoko stopnjo rasti fizičnega obsega proizvodnje, okoli 12 odstotkov. Zagotovitev preskrbe z repromateriali pa narokuje povezovanje v proizvodne komplekse z ustreznimi panogami na osnovi samoupravnih sporazumov in združevanja sredstev. Zagotovljenih je okoli 70 milij. sredstev za investicije v Elmi. Zaposlovanje bo naraščalo po 2,5 do 3 odstotni stopnji. Obenem bo potrebno izboljšati kadrovske strukture delavcev.

2.2. Kovinska industrija:

Kot druga vodilna panoga bodočega razvoja je kovinska industrija (TKG, Tuba, Unis-Rog), ki se je vsaj v prvih dveh primerih oslanjala v svojem razvoju predvsem na lastne moči. Prioritetni pomen, ki ga ima ta panoga v bodočem razvoju mesta Ljubljane in tudi republike, pa nalaga ta-

ko organizacijam združenega dela kot družbi dolžnost organizirati proizvodnjo na takšen način, da bo lahko maksimalno izkoriščala svoje kapacitete. Tudi tu bo odigralo bistveno vlogo razvoja povezovanje proizvodnje z trgovino, čemur je bilo v preteklem obdobju posvečeno premalo pozornosti.

2.3. Grafična industrija:

Na področju grafične industrije imamo na območju naše občine organizacije združenega dela Delo, Mladinska knjiga TOZD Tiskarne, Kuverta, v negospodarstvu pa še Učne delavnice, ki pa skupaj predstavljajo precejšen delež celotne grafične industrije. Dejstvo je, da so razvojne možnosti te panoge še neizkoriščene, in da bi preko tiskane besede morali nuditi človeku tako možnost povečanja znanja kot razvedrila. Upoštevanje osnovno značilnost za nadaljnji razvoj grafične, časopisne in založniške dejavnosti, da je pogojen z vsesplošnim gospodarskim razvojem splošnega in osebnega standarda ljudi, je predviden razvoj skladno z rastjo družbenega produkta, produktivnosti ter strukturnih sprememb pri zaposlovanju in izobraževanju. Načrtovanih je za okoli 350 milj. dinarjev investicij. Predvidena je stopnja fizične rasti okoli 12 odstotkov letno, v tem pa tiska za okoli 8 odstotkov, kar upošteva predvsem povečano razširjenost časnikov kot pogoja za boljši informacijski sistem. Cilj založništva je doseči proizvodnjo štirih knjig na prebivalca in prilagoditev strukture tiska družbenim zahtevam. Predvidena je gradnja doma republiškega informativno-političnega tiska. Načrtovanja je rast zaposlovanja po stopnji 2,8 odstotka pri čemer so predvideni tudi kvalitetni premiki v strukturi zaposlovanja.

2.4. Kemična industrija:

Na področju kemične industrije delujejo Belinka, Jub, in Jugocryl. Belinka se bo vključila v program predvidene sestavljene organizacije združenega dela Belinka-Teol-Illirija-Vedrog, verjetno so vlagala v SOZD Lek-Krka. Predvidenih je investicij za okoli 750 milijonov, din, od tega okoli 63 milijonov v infrastrukturo. Zaradi povezanosti proizvodnje, potrošnje in predelave kemičnih izdelkov v Jugoslaviji, saj vsaka panoga potrebuje v povprečju okoli 8,5 odstotka kemičnih izdelkov, je potrebno skleniti družbeni dogovor o razvoju bazne kemije ter ustrezne samoupravne sporazume. Tudi Jugocryl načrtuje bistveno povečanje proizvodnje. Računamo lahko na veliko ekspanzijo kemične industrije pri nas. Efekt tega dela bo viden tudi na izboljšanju zunanje trgovinske bilance Jugoslavije, saj večino izdelkov te panoge pri nas zelo primanjkuje.

2.5. Zivilska industrija:

V živilski industriji (Ljubljanske mlekarnice, Mercator TOZD Emba) ni pričakovati tako burnega razvoja, predvsem zaradi dokajšnje omejenosti pri nabavi surovin za predelavo. Svoj razvoj bodo organizacije združenega dela iz te panoge prilagodile potrebam slovenskega tržišča s tem, da bodo povečevale predvsem kvaliteto svojih proizvodov. Glede na potrebe po prehrambnih izdelkih in dvigu dohodkovne stopnje zaposlenih v kmetijstvu ter na osnovi dviga intenzivnosti izkoriščanja površin kmetijske proizvodnje bo živilska industrija rasla po povprečni stopnji okoli 8 odstotkov letno. Predvidena vrednost investicij je okoli 170 milijonov dinarjev, od katerih pa je le polovica sredstev zagotovljenih z lastnimi viri, ostala sredstva pa bi predvidoma dobili z bančnimi dolgoročnimi posojili. Predvideno zaposlovanje znaša okoli 2,55 odstotka letno.

2.6. Energetika:

V energetskega sistema Slovenije imamo pri nas v industriji še TOZD Elektroprenos Kleče, ki se vključuje kot vzdrževalec prenosnih naprav na področju osrednje Slovenije. Glede na to, da bomo naslednjih 5 let veliko investirali v elektrosistem in bo tudi na področju naše občine za okoli 150 milijonov dinarjev, predvsem v RTP Beričevo priključki in RTP Kleče, je tudi razvoj tega področja zelo pomemben. Tu imamo še DES TOZD Elektroservisi, ki je šele v letu 1975 začel delovati in načrtuje okoli 5-odstotno rast.

2.7. Tekstilna in industrija gradbenega materiala:

V občini imamo še tekstilno industrijo (Tonosa, Tip-Top) in pa Opekarstvo Črnuče in Tehniko TOZD IBI v industriji gradbenega materiala. Opekarstvo je že doseglo svoj optimalni razvoj in bo sedaj samo še sledila rasti družbenega produkta in pa številu prebivalcev. V načrtu pa je tudi močnejše povezovanje z gradbeništvo. Tehniko TOZD IBI pa je že vključena v TOZD Giposs, ima dolgoročne pogodbe ter načrtuje rast okoli 8 odstotkov ter zaposlenosti okoli 4 odstotka.

Tekstilna industrija je pri nas zadnjih nekaj let nazadovala predvsem na račun Tip-Topa, ki je stalno ustvarjal izgubo. Letošnja sanacija, ki jo izvaja Labod Novo mesto naj bi ponovno oživila to panogo. Tekstilna industrija je bila izrazito delovno intenzivna panoga. Možnost obstoja in razvoja pa je iskati predvsem v kapitalno intenzivni proizvodnji. Rast fizičnega obsega bo slonela v pretežni meri na boljšem izkoriščanju časa in strojev. Po programih bo rast proizvodnje okoli 7 odstotkov letno. Tekstilna indu-

strija bo lahko realizirala svoje načrte le z medsebojnim sodelovanjem, skupnim poslovanjem in združevanjem dela in sredstev tako v okviru lastne grupacije, kot s surovinsko bazo, trgovino in bančnim sistemom.

2.8. Gradbeništvo:

V gradbeništvo bodo nosilci bodočega razvoja predvsem montažne delovne organizacije, ki imajo znotraj svojih organizacij že organizirano proizvodnjo. Povezava proizvodnje in nudenja storitev na eni strani zmanjšuje stroške poslovanja, na drugi strani pa na osnovi dobrega poznavanja tržnih potreb, nudi širše razvojne možnosti.

V naši občini bi lahko imela veliko možnost razvoja tudi operativna gradbena podjetja, kjer pa so danes dela še vedno preveč razdrobljena in ni možno uvesti industrijskega načina gradnje. Prav v tem pa je bodočnost razvoja operativne gradbeništvu in verjetno edini način pocenitve gradnje.

Ureditev odnosov tako znotraj gradbeništvu kot v povezavi z drugimi dejavnostmi gospodarstva, tudi v interesni skupnosti za industrializacijo stanovanjske gradnje in drugih, določitev enotne tehnologije, izboljšanje delitve dela in organizacije dela, globalni pristop k gradnji, ureditev sistema cen in planiranje gradnje, od urejanja terena do zaključne faze izgradnje objekta, racionalizacija gradnje in standardizacija v okviru družbenih dogovorov, to so osnovne predpostavke razvoja gradbeništvu nasploh, ne samo v naši občini. Ena najzahtevnejših nalog bo prav stanovanjska izgradnja. To pa terja od gradbeništvu, da reši probleme, ki so vezani na obrtniška, montažna in finalna dela. Izbor take tehnologije proizvodnje predfabrikatov, ki omogočajo prenos instalacijskih del in drugih finalnih del že v fazo predfabrikacije bi bistveno pripomoglo k reševanju teh problemov.

Gradbeništvo v občini predvideva okoli 460 milj. dinarjev investicij v naslednjih 5 letih, s sorazmerno visoko lastno udeležbo, približno dve tretjini lastnih sredstev. Povprečna rast je predvidena med 6 in 7 odstotkov letno, zaposlovanje le za okoli 2 do 2,5 odstotka ter rast produktivnosti dela za 4 do 5 odstotkov letno. Vedeti moramo, da na področju gradbeništvu v naši občini deluje 14 projektnih organizacij združenega dela, 6 montažnih temeljnih OZD ter 4 gradbene delovne organizacije, ki imajo skupaj 9 TOZD. Najbolj izstopa delovna organizacija IMP, ki ima v načrtu veliko ekspanzijo na področju montaže, predvidena rast dohodka je 15,5 odstotka, pri čemer odpadke na rast 7 odstotkov, ter 8,5 odstotka na rast produktivnosti dela.

Gradbeništvo bo moralo še naprej vlagati sredstva v razvojno raziskoval

no dejavnost ter izboljševati in uvajati nove organizacijske oblike, ki so temelj uspešnega poslovanja. Prav na področju gradbeništva lahko pričakujemo nova integracijska gibanja, kar naj pripomore k dvigu produktivnosti, skrajšanju rokov gradnje, zmanjšanju angažiranih sredstev in bolj racionalni organizaciji dela.

Področje proizvodnje obrti je zajeto v posebnem poglavju o obrti in malem gospodarstvu zaradi lažjega pregleda in zajemanja podatkov.

3. Projekcija razvoja tercialnega sektorja

Terciarni sektor zajema trgovino, promet, gostinstvo, storitveno obrt in komunalno dejavnost. Vendar bo ta sektor organizacijsko prikazoval posebej trgovino, promet, družbeno gostinstvo, komunalno dejavnost in pa malo gospodarstvo.

3.1. Trgovina:

Trgovina je v naši občini najmočnejše zastopana glede na delež celotnega ustvarjenega družbenega produkta. Njeno zaostajanje v zadnjih letih je sicer dokaj opazno, vendar lahko trdimo, da je tu vključen proces zblizevanja proizvodnje in trgovine, ki je nujno potreben za zdrav razvoj obeh dejavnosti. V prejšnjih letih se je trgovina hitreje razvijala kot ostale dejavnosti, imela je možnost zalsužkov in ekstra profitov, sam razvoj v zadnjih letih dokazuje, da se mora trgovina, na osnovi ustreznih delitvenih razmerij med proizvodnjo in trgo-

TABELA 10:

Politično teritorialno območje	Štev. trgovin	Štev. prebival.	Štev. preb. na eno trgov.
1972			
Slovenija	1696	1.751.506	1033
Ljubljana	384	267.857	696
Ljubljana brez občine Center	258	227.715	883
Bežigrad	56	43.971	785
1974			
Bežigrad	49	46.836	955
Ocena 1980			
Bežigrad	62	62.000	1000

Vštete so trgovine z mesom, mesnimi izdelki, perutnino in ribami, trgovine s sadjem in zelenjavo, trgovine z različnimi živili in živilskimi izdelki in kruhom. Značilno, da se povečuje število prebivalcev na eno trgovino, vendar pa to ni negativen pojav, saj so na račun klasičnih trgovin povečuje število marketov, ki krijejo bistvene večje potrebe prebivalstva.

3.2. Promet:

V dejavnosti prometa delujeta delovna organizacija Cestno podjetje

vino, prilagoditi razvoju ostalega gospodarstva.

V naši občini imamo na eni strani trgovinske OZD, ki vključujejo tudi proizvodnjo (Lesnina, Dinos), na drugi pa take OZD, ki se bavijo izključno z trgovino ter zastopništvom (Astra, Commerce, Elekrotehna). Razvoj trgovinskih OZD bo zagotovljen ob večjem povezovanju s proizvodnjo in ob povečanju izvoza. Ugotavljamo, da so bile naše OZD vse premalo angažirane na področju tretjega sveta, kjer je tržišče dokaj nezasičeno. Ob zahtevah za povečanje izvoza pa je treba misliti tudi na večjo produktivnost in s tem na znižanje cen, kar bo našim izvoznikom zagotovilo boljši položaj med konkurenti na svetovnem trgu.

Ob naraščanju kupne moči prebivalstva in povečani stabilnosti trga bodo ustvarjali za 7 do 8 odstotkov rast blagovnega prometa na drobno, intenzivnejše vključevanje trgovine v preskrbo proizvodnih organizacij, ki jo pogojuje racionalnejša delitev dela, kar daje osnovo tudi za dinamično rast trgovine na debelo. Delež naraščanja produktivnosti bo ponovno prevladujoč in bo tako tudi trgovina prispevala k naraščanju družbene produktivnosti dela. Z racionalnejšo izgradnjo objektov, kar naj zagotovi funkcionalnejšo uporabo objektov, bo nujno tesnejše sodelovanje trgovine in urbanizma.

Omeniti je treba tudi maloprodajno mrežo v naši občini, čeprav pri nas nimamo takih OZD, ki bi se bavile izključno z maloprodajo. V tabeli 10 imamo prikazano število trgovin in primerjavo z mestom in Slovenijo.

ter TOZD Inex adria avio promet. V obsegu dejavnosti v gospodarstvu občine se je promet razvijal najhitreje, predvsem na račun zelo intenzivnega razvoja TOZD Inex adria avio promet. Delež družbenega produkta dejavnosti prometa v družbenem produktu gospodarstva občine se iz leta v leto povečuje. Ker potrebe po letalskem prometu rastejo, lahko tudi v prihodnje pričakujemo intenzivno rast te dejavnosti, saj se tudi transporna zmogljivost povečuje.

Inex adria avio promet načrtuje nabavo še treh novih letal DC-9, torej

50 odstotkov povečanje zmogljivosti ter temu ustrezno tudi rast ostalih kategorij. Vir sredstev bodo krediti ameriških bank, računajo pa tudi na izvozne benificije in pa zmanjšanje stroškov uvoza letal, kar jim bo omogočilo približno iste pogoje dela, kot jih imajo tuji prevozniki.

Cestno podjetje Ljubljana pa se bo razvijalo v skladu s programom vlaganja v cestno gospodarstvo. Njihova vloga in funkcija bo natančno opredeljena ob ustanavljanju samoupravne interesne skupnosti za cestno gospodarstvo.

3.3. Gostinstvo:

Področje gostinstva je v naši občini sorazmerno slabo razvito. Dosedaj so delovale tri OZD, predvidena je še v letošnjem letu integracija gostinskega podjetja Črnuče in pa Gostinsko prehrabnega centra v enotno organizacijo združenega dela. Rezultati tega združevanja bodo vidni predvsem v razširjeni mreži gostinskih lokalov in pa izboljšanju uslug. Računati je, da bo produkt v gostinstvu rasel po povprečni stopnji 6 odstotkov, število zaposlenih pa od 4 do 5 odstotkov letno.

3.4. Komunalno stanovanjska dejavnost:

Komunalna in stanovanjska dejavnost pospešuje ali pa zavira razvoj celotnega gospodarskega in družbenega življenja. Obseg in kvaliteta dela teh dejavnosti, ki vpliva na stanovanjsko in drugo gradnjo ima močan vpliv tudi na življenjski standard. Na področju občine je komunalna stanovanjska dejavnost sorazmerno slabo zastopana (le 4 OZD: Živa, Soseska, Stanovanjska zadruga RTV in Komunalno podjetje Zale). Računati je, da bo produkt v komunalni dejavnosti rasel povprečno po 8 odstotkov letno.

Kot dejavnost posebnega družbenega pomena zahteva komunalno gospodarstvo posebno družbeno skrb, ki se mora odraziti tudi v njegovi materialni bazi. Komunalne interesne skupnosti bodo v naslednjih letih imele pomembno vlogo pri ugotavljanju potreb po komunalnem opremljanju in zagotavljanju kvalitetnih komunalnih storitev, kakor tudi pri zagotavljanju pospeševanja integracijskih procesov v komunalnem gospodarstvu.

3.5. Malo gospodarstvo:

V prizadevanjih za hitrejši in skladnejši družbeno gospodarski razvoj bo v prihodnjih letih igralo pomembno vlogo tudi malo gospodarstvo to je obrtna in drobno industrijska proizvodnja izdelkov in storitev, tako v okviru združenega dela kot v različnih oblikah samostojnega osebnega dela s sredstvi v lastni občani.

V smislu družbenega dogovora o pospeševanju malega gospodarstva v

obdobju od leta 1976 do 1980, razumemo pod malim gospodarstvom sledeče dejavnosti:

■ organizacije združenega dela s področja obrti,

■ organizacije združenega dela s področja drobno industrijske proizvodnje blaga in storitev (izdelkov, polizdelkov in sestavnih delov, ki se proizvajajo v manjših količinah ali po individualnih naročilih, bodisi kot dopolnitev industrijski proizvodnji ali za popestritev ponudbe blaga in storitev) z največ 100 delavci,

■ servisne enote trgovinskih in industrijskih organizacij združenega dela, ki imajo status temeljnih organizacij združenega dela,

■ ustrezna poslovna združenja obrti in male industrije,

■ obrtne zadruge,

■ pogodbene organizacije združenega dela (POZD) in samostojni obrtniki, ki na podlagi določil obrtnega zakona s samostojnim osebnim delom, s sredstvi, ki so lastnina občanov, opravljajo obrtno, gostinsko, avtoprevoziško, in brodersko dejavnost in prodajo na drobno,

■ občanov, ki v skladu z obrtnim zakonom v svojih zasebnih gospodinjstvih sprejemajo na prenočevanje goste, katerim nudijo hrano in pijačo in

■ občani, ki opravljajo domačo in umetno obrt.

Navedeni kriteriji, ki sicer niso povsem skladni z obstoječo nomenklaturo posameznih gospodarskih dejavnosti, omogočajo uvrščanje med

malo gospodarstvo tudi tistim organizacijam, ki so razvrščene v drugih panogah, a tako po načinu svoje proizvodnje oziroma opravljanja storitev, kot po obsegu dejavnosti in številu zaposlenih, sodijo med malo gospodarstvo.

V našem gospodarskem sistemu je v preteklem obdobju opazno izrazilo zaostajanje razvoja malega gospodarstva. Obrtne in druge male organizacije združenega dela so se razvijale z nižjo stopnjo rasti, kot ostale gospodarske panoge, posledica tega pa je razmeroma slaba opremljenost z delovnimi napravami in orodji ter visok koeficient odpisanosti delovnih naprav in njihova tehnološka zastarelost. To je tudi vzrok, da so zmogljivosti teh organizacij, tako proizvodnih, kot tudi storitvenih, znatno izpod potreb, ki jih narekuje proizvodnja, tržišče in neposredne potrebe prebivalstva. Z razvojem malega gospodarstva se na eni strani povečuje učinkovitost industrije in drugih gospodarskih dejavnosti, na drugi strani pa rast življenjske ravni delovnih ljudi. Malemu gospodarstvu je potrebno posvetiti posebno pozornost tudi zato, ker glede na sorazmerno skromna produkcijska sredstva omogoča hitrejšo doseganje optimalnih rezultatov. Hkrati je pomemben vir idej in inovacij, kajti v teh obratih se proizvajajo sorazmerno majhne količine proizvodov oziroma storitev zato je racionalizacija proizvodnjega procesa izredno pomembna. Male industrijske oziroma obrtne organizacije pa imajo tudi to prednost, da se mnogo laže in

hitreje kot velika podjetja prilagajajo tako potrebam tržišča, kot spremembam v pogojih poslovanja.

Pospešen razvoj malega gospodarstva v prihodnjih letih bo terjal večje prizadevanje vseh gospodarskih in družbeno-političnih dejavnikov, zlasti v uresničevanju sklenjenega družbenega dogovora o pospeševanju razvoja malega gospodarstva v obdobju 1976 do 1980.

V malem gospodarstvu, če ga merimo po številu zaposlenih delavcev, je bilo zaposlenih v letu 1974 približno 3600 oseb. Od celotnega števila zaposlenih jih kar 81 odstotkov dela v družbeni in zasebni obrti, gostinstvu in avtoprevoznictvu in le 13 odstotkov v organizacijah združenega dela s področja drobne industrijske proizvodnje blaga in storitev. Ostalih 5 odstotkov pa je zaposlenih v nabavno-prodajnih zadrukah. Servisnih enot trgovinskih in industrijskih organizacij združenega dela, ki imajo status TOZD, v občini nimamo.

Zasebna obrt je v občini Ljubljana-Bežigrad glede na potrebe razmeroma slabo razvito gospodarsko področje. V letu 1974 je bilo v 601 obrtnih delavnicah zaposlenih 1223 ljudi oziroma v povprečju dva zaposlena na eno obrtno delavnico. Leti so ustvarili 72 milij. dinarjev družbenega produkta. Število obrtnih delavnic sicer iz leta v leto malenkostno narašča, ravno tako število zaposlenih, vendar glede na bodoče potrebe odločno porepochasi. Tabela 11 nam daje podrobnejšo sliko dejanskega stanja in bodočih potreb do leta 1980 po obrtnih storitvah.

TABELA 11:

O B R T	Štev. zap. v obrti/10.000 prebivalcev					Skupno število zaposlenih				
	1974		1975		1980	1974		1975		1980
	skup.	družbena obrt	zaseb. obrt	potrebe po normativu	skup.	družb. obrt	zaseb. obrt	potrebe po normativu	skup.	
Stavbna obrt	123,0	45,4	77,6	165,4	181,8	574	214	360	767	1118
Zivilska obrt	4,2	—	4,2	65,9	71,7	20	—	20	303	443
Osebnne in druge storitve	48,7	4,7	44,0	92,6	106,0	228	23	205	425	656
Storitve gosp. in teh. storitve	218,3	162,9	55,4	133,1	147,6	1018	759	259	618	908
SKUPAJ:	394,2	213,0	181,2	457,0	508,0	1840	996	644	2113	3125

V tabeli je prikazano število zaposlenih v zasebni in družbeni obrti v letu 1974 ter potrebo po obrtnih storitvah v letih 1975 in 1980. Potrebe za leto 1980 so izdelane za predvideno število 62.000 prebivalcev v občini, normativi pa so vzeti iz materialov o obrti, ki jih je izdala Gospodarska zbornica Slovenije, ob upoštevanju predvidene strukture 1,2 odstotka kmečkega prebivalstva v letu 1980. Ze danes je opazno zaostajanje za potrebami za približno 15 odstotkov, do leta 1980 pa bo potrebno povečati število zaposlenih v obrti kar za 70 odstotkov, da bodo lahko potrebe po obrtnih storitvah zadovoljene. Ob tem je treba seveda upoštevati podatek, da predstavlja število zaposlenih v obrti le 46 odstotkov od skupnega števila zaposlenih v obrti, pri čemer so

kot zaposleni v družbeni obrti štete le tiste osebe, ki obrt neposredno izvajajo brez administrativnega osebja. Opazno je tudi, da je več kot 75 odstotkov zaposlenih v družbeni obrti koncentriranih v skupini — storitve gospodinjstvom in tehnične storitve, medtem ko je zasebna obrt enakomernje porazdeljena. Iz tega sledi logičen sklep, da je v predstojećem obdobju potrebno pospeševati družbeno obrt predvsem v ostalih treh skupinah, zasebno obrt pa v vseh štirih skupinah enakomerno, vendar glede na bodoče potrebe zelo intenzivno. Občinska skupščina mora za prihodnje srednjeročno obdobje izdelati program razvoja in pospeševanja zasebne obrti, ki mora temeljiti na gornjih ugotovitvah in podrobneje izdelanih analizah. Banke so pripravljene dodeljevati kredite

pod ugodnimi pogoji za financiranje razvoja zasebne obrti, vendar pod pogojem, da ta razvoj temelji na izdelanih programih. V občini je do leta 1980 predvidena izgradnja večjega števila novih sosesk in zlasti v njih bo potrebno zagotoviti zadostno število lokalov za izvrševanje obrtne dejavnosti in eventualno poskrbeti tudi za regresiranje najemnin ali dodatne davčne olajšave za začetnike. Zlasti davčna politika mora biti takšna, da bo stimulatивно vplivala na pospeševanje razvoja zasebne obrti in to v vseh štirih osnovnih skupinah. Pred očmi moramo imeti podatke, da zasebna obrt v letu 1975 krije le 40 odstotkov potreb in da je družbena obrt preveč skoncentrirana v najbolj donosnih panogah, kot so avtomehanika, ličarstvo in ključavničarstvo, izredno slaba pa

v skupini osebnih in drugih storitev, medtem ko je v živilski obrti sploh nezastopana. Raziskati bo potrebno tudi možnosti za večjo pritegnitev zasebnih sredstev, zlasti zdomcev, na občinski ravni pa bo potrebno ustapoviti poseben sklad za pospeševanje razvoja zasebne obrti. Osebnostno delo je potrebno postaviti in obravnavati v za konjskih mejah ter mu zagotoviti ekonomsko in pravno varnost, pri tem pa zagotoviti, da se bo tudi na tem področju lahko uveljavil napredek v organizaciji dela, tehniki in tehnologiji, da se čimbolj omejijo možnosti prilaščanja in razpolaganja z rezultati tujega dela in da se delavci, zaposleni pri tem delu, v svojih materialnih in samoupravnih pravicah čimbolj izenačijo z delavci v združenem delu.

Predvidena je približno 7—8 odstotna rast produkta na področju družbene obrti, ter zaposlovanja po stopnji okoli 4 odstotke letno in produktivnost po stopnji 4 odstotke letno. Predvidenih je za okoli 200 milijonov investicij v naslednjih petih letih, vendar pa sredstva še niso zagotovljena. Področje malega gospodarstva je še posebej obdelano v srednjeročnem programu razvoja malega gospodarstva v občini Ljubljana-Bežigrad v obdobju 1976/80.

V nadaljnjem usklajevanju oziroma prilagajanju malega gospodarstva potrebam gospodarstva bo treba skrbeti za izvajanje družbenega dogovora o pospeševanju razvoja malega gospodarstva, pri čemer naj dobijo posebno mesto krediti za povečanje obstoječih zmogljivosti in ustanavljanje novih organizacij združenega dela v pro izvodnji. Posebno pozornost pa bo treba posvetiti vlaganjem za povečanje zmogljivosti storitvenih dejavnosti.

B. PROJEKCIJA SOCIALNEGA RAZVOJA

Namen petletnega planiranja je predvsem v zagotavljanju socialno ekonomskega razvoja naše družbe, s tem dviganje splošnega standarda prebivalstva, ki bo pogojeno in bo hkrati zagotavljalo večje, širše in kvalitetnejše znanje prebivalstva ter dvig splošnega, kulturnega in zdravstvenega nivoja. Povraten učinek socialnega ekonomskega razvoja bo tako čutiti na večji produktivnosti in znanju ter na boljših učinkih gospodarjenja.

Samoupravno delovanje na osnovi delegatskega sistema delovnih ljudi se preko TOZD, SIS in KS odraža tudi na področju planiranja, kar zagotavlja vsestransko usklajevanje posameznih planov ter na drugi strani maksimalno možno zagotavljanje zadovoljevanja človeških potreb. Gre za to, da se delavec pojavlja kot planer hkrati v TOZD, ki zagotavlja s svojim ustvarjenim delom finančna sredstva ter v SIS in KS, ki so porabniki teh sredstev.

Občina Ljubljana-Bežigrad skupaj z ostalimi ljubljanskimi občinami izvaja enotno politiko skupne in splošne porabe preko občinskih in mestnih interesnih skupnosti. V ta namen se predvideva, da bomo v naslednjih petih letih izločali letno okoli 31 odstotkov družbenega produkta. Ta znesek vključuje tako potrebe občin, mesta kot potrebe regije oz. republike, s tem, da se na vseh ravneh sporazumno določijo prioritete naloge. Delitvena razmerja v družbenem proizvodu za skupno in splošno porabo bodo zagotovljena z družbenimi dogovori o razporejanju dohodka in o obsegu skupne in splošne porabe za vsako leto.

1. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

sta osnovna elementa pri oblikovanju človeka ter osnovna nosilca bodočega razvoja naše družbe, ki temelji na humanističnih in socialističnih odnosih. Zato je treba posvečati posebno pozornost tako vzgoji in izobraževanju otrok in mladine kot dopolnilnemu izobraževanju odraslih ter strokovnemu usposabljanju prosvetnih kadrov.

Kot izhodišče naloge so v srednjeročnem načrtu navedene predvsem: izenačevanje pogojev za vzgojo in izobraževanje, povezovanje z ostalimi SIS, s krajevnimi skupnostmi, OZD, in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Poseben poudarek je posvečen prehodu na celodnevno šolo in s tem na novo kvaliteto izobraževalnega procesa.

Na podlagi navedenih smernic bodočega razvoja, je izobraževalna skupnost sprejela sledeča izhodišča srednjeročnega razvoja:

1.1. Vsako leto bi v občini Bežigrad prešli z eno šolo na sistem celodnevne šole. V letu 1975 bo nadaljevala to obliko dela šola Franceta Bevka v obeh tretjih razredih. V jezenskem roku pa bodo skupno s šolo dr. Vita Kraigherja izvedene intenzivne priprave za prehod na celodnevno šolo v vseh prvih razredih. Obe šoli bi nato sukcesivno prehajali na to obliko v vsakem naslednjem šolskem letu z novimi oddelki ter bi bilo leta 1980 večina oddelkov v takem sistemu dela.

Za ostale šole vrstni red ni dokončno določen. Že naslednje leto bi bilo mogoče vključiti šolo Danile Kumar, leta 1977 pa šolo Dol. Leta 1979 preide na ta sistem dela v celoti šola Maks Pečarja v Črnučah in z izgradnjo BS-3 še šoli v Črtomirovi ter šola Mirana Jarca. Dopusčena je možnost, da se bo zaradi izjemno ugodnih rezultatov dela celodnevne šole na šoli Franceta Bevka in drugod, že prej katera od šol odločila za tak prehod in da bodo v tem času najdene enostavnejše oblike prehoda. Dejstvo je, da bi z vključevanjem staršev v sistem celodnevne šole bilo mogoče premostiti številne kadrovske probleme, s smotno uporabo precej-

šnjega števila prostorov (prehrambene možnosti obratov družbene prehrane bližnjih OZD, razne športne dvorane, dvorane Svobod, manjše telovadnice, razna igrišča, neizrabljeni klubski prostori, nezasedena nadstrešja, delno zasedene učilnice za interno izobraževanje, kopališča, pokriti bazeni ipd.), prav v Bežigradu ublažili bolečo prostorsko stisko.

1.2. Do leta 1980 bi v Bežigradu dosegli z izgradnjo novih kapacitet v šolstvu 1,5 izmene. Obseg izmene je planski in temelji na predvidenih investicijah:

● Osnovna šola v Črtomirovi ul. je bila programirana za leto 1973. Gradbena dela začeta leta 1975 in končana leta 1976.

● Osnovna šola v soseski BS-7 je v programu za leto 1975—76. Šola bo imela 18 učilnic in telovadnico ter bo v sklopu OS Danile Kumar. V tem šolskem letu dela imenovana šola v polnih dveh izmenah, v naslednjem letu bo treba uvesti tretjo izmeno, ker ni možna sprememba šolskega okoliša na račun druge šole.

● Osnovna šola dr. Vita Kraigherja je v tem šolskem letu začela s štirimi oddelki celodnevne šole. Stanovanjska gradnja v tem okolišu zahteva, da najpozneje v treh letih pri dobi šola z nazivado osem novih učilnic, telovadnico ter ustrezne zunanje površine.

● V soseski BS-3, kjer poteka usmerjena stanovanjska gradnja iz solidarnostnega sklada je predvideno v letu 1975 1976 400 stanovanj, v letu 1976—77 880 stanovanj, ko bo soseska zaključena do leta 1978—79 bo skupno 2364 stanovanj. Po dograditvi bo štela soseska skupaj s starimi in novimi občani 8970 prebivalcev, od tega 1018 šoloobveznih otrok. Na tem področju je potrebna nova šola, ki bo po predvidevanju zgrajena iz samoprispevka II. Do dograditve novega šolskega objekta bo otroke sprejemala osnovna šola Mirana Jarca. S tem bomo seveda onemogočili tej šoli prehod na celodnevno šolo in vključevanje vseh potrebnih otrok v podaljšano bivanje, čeprav je šolski okoliš šole Mirana Jarca med socialno najtežjimi v občini.

● Problematika nove šole v Črnučah je znana. Prenatranost oddelkov in prevažanje otrok v Dol otežkoča šolsko delo. V teku so intenzivne priprave za gradnjo nove šole, ki bo s šolo Maks Pečarja tvorila celoto. V samoprispevku II. bo imela šola v Črnučah prednost, za začetek dela pa je treba poiskati premostitvena sredstva.

Z dograditvijo navedenih petih osnovnošolskih objektov bo za določeno obdobje v občini Ljubljana-Bežigrad rešen problem osnovnošolskega prostora, v kolikor ne bo intenzivna gradnja v soseski BS-7 v smeri proti Ježici oz. Savljam terjala še dodatnega objekta za pouk na razredni stopnji.

TABELA 12:

V osnovnih šolah naše občine bo do leta 1980:

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
1. štev. šol	7	7	8	8	8	8
2. štev. učencev	4696	4843	5154	5476	5663	6112
3. štev. oddelkov	165	178	190	202	215	228
— razredna st.	87	98	108	116	121	126
— predmetna st.	78	80	82	80	94	102
4. štev. učiteljev	213	225	245	268	293	320
5. učit. na odd.	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4
6. uč./učit.	22,0	21,5	21,0	20,4	19,3	19,1
7. koefic. učne izmene	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2

V prihodnjih letih je nujno potrebno urediti kuhinjo in jedilnico pri OS Borisa Kidriča in na ta način omogočiti normalno prehrano otrok.

1.3. Iz sredstev samoprispjevka so bili dograjeni vzgojno varstveni zavodi v Sentsjakobu I. faza za 60 otrok, VVZ v soseski BS-7 za 250 otrok in VVZ v Savskem naselju za 120 otrok.

Odluk o samoprispjevku programira v letu 1975 VVZ v soseski BS-3 za 200 otrok. Programska izhodišča za ta objekt so sprejeta, v teku je postopek za pridobitev lokacijskega dovoljenja. LUZ je izdelal lokacijsko dokumentacijo. Soseska je pridobila zemljišče, manjka še ena parcela, vendar to ne zavira postopka za izdelavo glavnega projekta. V soseski BS-3 je poleg omenjenega vrta iz sredstev samoprispjevka programiran še en VVZ za 200 otrok, za katerega prav tako predvidevamo, da se bo financiral iz samoprispjevka II in dve enoti v stolpičih, vsega za 40 oz. 50 otrok, skupno torej 80 do 100 mest. V teku so razgovori z investitorjem

TABELA 13:

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
št. učencev v podaljš. biv.	1346	1400	1450	1500	1550	1600
% od skup. štev. otrok	28,6	28,9	28,1	27,3	26,7	26,1

Na tem mestu je potrebno poudariti, da bomo v Bežigradu imeli 26,1 odstotka otrok v podaljšanem bivanju in 26,3 odstotka otrok v celodnevni šoli. To pomeni, da nam še vedno ostane izven teh dveh intenzivnih

glede financiranja omenjenih dveh enot v blokkih oz. stolpičih.

Druga faza gradnje VVZ v Sentsjakobu bo financirala iz I. samoprispjevka, po odluku je predvidena za leto 1976. Razčiščena so stališča glede programskih odnosov s pristojnimi KS, interesno skupnostjo izobraževanja in IS otroškega varstva. Po dograditvi bo VZ Sentsjakob imel 7 oddelkov za 128 otrok v starosti od 2. do 7. leta in kuhinjo.

Intenzivna stanovanjska gradnja v Črnučah terja razširitev kapacitet obstoječega VVZ. Primerna in racionalna je dograditev enote pri Elmi. Po oceni dinamike stanovanjske gradnje je treba v soseski BS-7 programirati nov VVZ ob Kamniški progji s kapaciteto cca 180 otrok.

1.4. Tako zasnovan in realiziran načrt izgradnje šolskega prostora bi omogočil nadaljnjo širjenje števila oddelkov podaljšanega bivanja učencev in bi s tem vsaj delu naših otrok omogočili postopno navajanje na celodnevno šolo.

oblik vzgoje in izobraževanja približno 47 odstotkov vseh naših otrok.

V naši občini predvidevamo tudi nadaljnje razvijanje interesnih dejavnosti in s tem krepitev vzgojno-izobraževalnih vplivov:

TABELA 14:

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
štev. učencev interes. dejav.	2100	2200	2350	2600	2800	3056
% učencev interes. dejav.	44,7	45,4	45,6	47,4	48,3	50,0
štev. ur letno na oddelek	50	50	50	50	50	50

Ob tako zasnovanem načrtu bi učni uspeh naših šol bil še boljši kot doslej. Zato predvidevamo, da bi osip v osnovni šoli povsem odpravili že leta 1978, vendar najkasneje do leta 1979 (pripominjamo, da glede osipa občina Ljubljana Bežigrad že doslej ni predstavljala problema in je med najboljšimi v SRS).

1.5. Za predvidene naloge bo SIS potrebovala v letih 1976—80 naslednja

finančna sredstva (v milijonih din)

1975	1976	1977	1978	1979	1980
65,8	82,6	100,2	118,4	135,7	

kar pomeni, da bodo morali delavci v združenem delu zbrati in dodeliti področju vzgoje in izobraževanja 595,8 milijona din, če bodo hoteli, da se izvedejo osnovne naloge tega načrta.

2. OTROSKO VARSTVO

V žarišču vseh prizadevanj za razvoj otroškega varstva je otrok in seveda tudi skrb za njegovo družino in okolje, v katerem živi. Zato moramo postopno odpravljati vse zapreke, ki zavirajo napredek otroka in izhajajo iz neenake razvitosti in neugodnih razmer okolja, v katerem se otroci rodijo in preživljajo predšolsko obdobje, ki je odločilno za kasnejši razvoj. Urejeno varstvo bo zaposlenim staršem omogočilo bolj produktivno delo, strokovno usposabljanje in družbeno udejstvovanje.

Razvoj otroškega varstva v naslednjem srednjeročnem obdobju gradimo na enakih izhodiščih kot v preteklem obdobju. Pri uresničevanju ciljev moramo upoštevati spoznanje, da razvoj otroškega varstva ne dohiteva družbenoekonomskih sprememb, kar ne samo zavira vsestransko zdravega razvoja celotnih generacij otrok, temveč tudi rast družbene produktivnosti. V naslednjem srednjeročnem obdobju naj bi dosegli naslednje cilje:

2.1. Pomoč staršem ob rojstvu otroka in pri varstvu dojenčkov.

Učinkovitejšo pomoč naj bi dosegli z razvojem ustrezne svetovalne službe mladim pri odločanju o rojstvu otroka, z izboljšanjem ob-porodnega zdravstvenega varstva otroka in z materialno pomočjo družbe pri oblikovanju družine ter vzdrževanju otroka, kjer bodo prizadevanja usmerjena k naslednjim oblikam:

- za izpopolnjevanje sistema varstva ob rojstvu otroka in za zagotovitev ustreznega varstva v prvem letu starosti moramo izboljšati socialno varnost mater z valorizacijo nadomestila v času porodniškega dopusta, usklajeno z rastjo osebnih dohodkov;

- Zasnovati in izpeljati je treba postopno izenačevanje kmečke proizvodnje z delavko v zvezi z materinstvom ter tako zagotoviti osnovno varnost vsaki materi;

- okrepiti materialno pomoč mladim, ki si ustvarjajo družino in jim nameniti večji del novozgrajenih stanovanj. Število in potrebe otrok v družini bo potrebno upoštevati tako pri subvencioniranju stanarin kot v različnih oblikah davčnih olajšav in odobravanju kreditov za pridobitev in ureditev stanovanja;

- s podaljšanjem porodniškega dopusta je sicer znatno olajšano staršem, da zagotavljajo varstvo do 1. leta starosti v lastni družini, vendar bo treba še urejati v gosto naseljenih območjih z intenzivnim zaposlovanjem po potrebi oddelke za varstvo dojenčkov v VVZ in tudi varstvo v drugih družinah (n. pr. soseska BS-3).

2.2. Vzgoja in varstvo predšolskih otrok

- v VVZ za otroke od enega do treh let je treba povečati število mest

za okrog 450 in doseči vsaj 65 odstotkov zajetje teh otrok. V ta namen je potrebno tudi razviti varstvo otrok v drugih družinah, posebno v območjih intenzivnega zaposlovanja in velike gostote naseljenosti.

● za otroke v starosti od treh do šestih let naj bi organizirali predšolsko vzgojo tako, da bi ob celotni in programirani dejavnosti namenjeni tem otrokom v VVZ zraslo še niz programov, društev in organizacij, ki naj bi zavodom pomagali, da bodo predšolske vzgoje deležni vsi otroci. Zmogljivost VVZ bomo morali razširiti tako, da bodo zavodi lahko sprejeli 3040 otrok ali okrog 75 odstotkov vseh otrok v starosti od 3. do 6. leta.

Z ustreznimi programi in strokovnim izpopolnjevanjem vzgojiteljic bomo morali zagotoviti predšolsko vzgojo in rehabilitacijo razvojno motenim otrokom.

● za vse otroke stare šest let bomo morali izpeljati celoletni program smale šolek. Za 80 odstotkov te generacije bomo poleg tega zagotovili tudi pogoje za celodnevno bivanje otrok v VVZ zaradi zaposlenosti njihovih staršev.

Za uresničitev tega programa bo potrebno:

● izsolati okrog 45 strokovnih vzgojiteljic in okrog 29 varuhinj. Ob enem pa tudi zagotoviti vzgojiteljicam možnost izobraževanja na višji stopnji in pa izpeljati strokovno usposabljanje varuhinj.

● za pridobitev novih mest v VVZ je potrebno razvijati predvsem industrijsko gradnjo objektov, (mont. gradnja) za vzgojo in varstvo otrok ter poiskati vse možnosti cenenega pridobivanja funkcionalno ustreznih prostorov, zlasti tudi v stanovanjskih podjetjih.

● razširiti mrežo VVZ tako, da bi v vsaki KS nastala vsaj ena stalna enota za vzgojno-varstveno dejavnost. V tem obdobju naj bi se VVZ razvili v centre za predšolske otroke oz. za predšolsko vzgojo.

● še nadalje bo potrebno izpopolnjevati sistem, po katerem bodo starši diferencirano pokrivali stroške v VVZ glede na njihov skupni dohodek.

Ob zagotovitvi gospodarnega poslovanja teh zavodov bomo poskrbeli, da povprečni delež plačil staršev, ki znašajo okrog 30 odstotkov stroškovne cene, ne bi porasel.

Skupnost otroškega varstva bo s skupnostjo za izobraževanje usklajevala načrtovanja razvoja teh zmogljivosti in kadrovske šole ter se dogovarjala o skupnih obveznostih pri zagotovitvi sredstev za subvencioniranje stroškovne cene v VVZ in v drugih oblikah predšolske vzgoje.

2.3. Druge organizirane oblike otroškega varstva

naj bi zagotovile vsem otrokom čim boljše pogoje za vsestranski raz-

voj otroškega varstva ter naj bi se zavzele tudi za:

● razširitev programa preventivnega zdravstvenega varstva otrok vseh starosti in za ureditev ustreznega zdravstvenega nadzora v družbenih ustanovah (vrtci, šole, letovanja...) namenjenih otrokom.

● pospešeno razvijanje šolske prehrane tako, da bomo šolarjem čimprej zagotovili v šoli še en dnevni obrok (kosilo). Pri tem se bo treba opreti tudi na obrate družbene prehrane v delovnih organizacijah in na živilsko industrijo.

● urediti oz. pridobiti bo potrebno nova otroška igrišča, ki naj bi bila vzdrževana. Otroci bodo morali imeti tudi strokovno vodstvo na igriščih.

● razširitev obsega letovanja otrok tako, da bomo lahko vključili v ustrežno počitniško letovanje okrog 2100 otrok (predšolskih in šolskih).

● poskrbeti bo treba za prizadete otroke v že obstoječin VVZ oz. s povečanjem zmogljivosti v posebnih zavodih. Skupnost otroškega varstva bo za uresničitev teh nalog dajala pobude, pripravljala načrte in se povezovala s KS ter s skupnostjo zdravstvenega varstva, skupnostjo za telesno kulturo in skupnostjo socialnega skrbstva.

2.4. Denarne pomoči družinam

V naslednjem srednjeročnem obdobju bomo morali zaradi potreb pospešeno razvijati vzgojnovarstveno dejavnost in druge oblike organiziranega varstva otrok; potrebno bo izpopolnjevati sistem denarnih dajatev družinam, tako da bo pomoč družinam čimbolj učinkovita za razvoj otroka in da bo upoštevan materialni položaj družine.

Takšne spremembe v sistemu morajo potekati postopno in morajo izhajati iz stvarno ugotovljenih odnosov med razvojem družbeno organiziranih oblik varstva in vzgoje otrok ter materialnimi možnostmi družine.

2.5. Materialna osnova za uresničitev načrtanih ciljev

Za uresničitev ciljev, ki jih načrtuje program otroškega varstva do leta 1980 bi morali združevati sredstva v obsegu, ki bi zagotovili, da bi bilo otroško varstvo udeleženo v družbenem brutu proizvodu celotnega gospodarstva z višjim procentom kot do sedaj in še vnaprej združevati sredstva tudi s samopriskvotom.

Z nadaljnjim vključevanjem predšolskih otrok v VVZ oz. njihove dejavnosti bodo rasle potrebe po sredstvih za naložbe in za subvencioniranje cene v teh ustanovah.

Z zagotavljanjem sredstev za ta namen bomo tudi najučinkovitejše premagovali socialne razlike med otroki.

3. KULTURA

Občinska kulturna skupnost Bežigrad naj bi v letih 1976—1980 usmerjala razvoj kulturnih dejavnosti v prvi vrsti v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah, vzgojno izobraževalnih ustanovah in društvih. Posebno skrb naj bi v tem razdobju posvetila pridobivanju občinstva za spremljanje kulturnega dogajanja v naših osrednjih profesionalnih ustanovah.

Nekaj osnovnih izhodišč:

● kulturna skupnost Bežigrad naj bi vsebinsko in organizacijsko skrbelo za razvoj kulturnega življenja v vseh krajevnih skupnostih občine, tam pa, kjer kulturnega življenja ni v nikakršni obliki, naj bi uresničevala načrtovani kulturni minimum. Glavno vodilo pri tem bi naj bila v vsaki krajevni skupnosti vsaj ena kulturna prireditelja na mesec, pripravljena prek komisije za kulturo pri svetih krajevne skupnosti ter prilagojena potrebam in željam prebivalstva, prostorskim in tehničnim možnostim ob upoštevanju ponudbe odgovornih dejavnikov Ljubljane oz. občine za kulturno akcijo.

● OKS mora posvetiti posebno pozornost strokovnim kadrom v kulturi sploh, še posebej pa v ljubiteljski. V tem razdobju bi morali doseči, da bi vse kulturne dejavnosti vodili strokovno pripravljene ljudje z redno doseženo strokovno kvalifikacijo ustreznih visokih izobraževalnih zavodov. Za nadaljnji razvoj zveze kulturno prosvetnih organizacij oziroma njenih društev se to posebej velja. Zato bo treba prav to zvezo kadrovsko okrepiti, ji pridobiti novih strokovnih sodelavcev, če hočemo, da bo svojo sedanjo dejavnost še razširila v okviru društev, pa tudi v krajevnih skupnostih sploh ter delovnih organizacijah in vzgojno—izobraževalnih zavodih.

● Na območju Bežigrada je veliko obratov oziroma domov, kjer delajo in živijo delavci iz drugih republik. Zato naj OKS vsestransko skrbi za njihovo kulturno življenje s specifičnimi prireditvami zanje, pa tudi z njihovim vključevanjem v naše splošno kulturno dogajanje.

● OKS naj vsestransko podpira ljubiteljsko kulturno dejavnost in umetniško ustvarjanje v vseh naštetih sredinah in skrbi zlasti za ustanavljanje kulturno umetniških društev po šolah. Kulturno umetniška dejavnost naj v tem razdobju zajame vse zvrsti kulture in umetnosti. Idejna usmerjenost programov teh ljubiteljskih prizadevanj naj temelji na načelih in ciljih socialističnega humanizma, oblikovani pa naj bodo tako, da se bodo vključevali in uveljavili naj bi se v vseh sredinah in v sodobnih družbenih procesih sploh. Amaterizem

naj bi se razvijal v dveh smereh: v zgolj ljubiteljsko dejavnost ljudi v prostem času brez vidnejših možnosti oziroma teženj po visoki izraznosti, po drugi strani pa naj bi podpiral izrazite talente in jih vzpodbujal k čim višjim poustvarjalnim ter ustvarjalnim dosežkom. Ob vsem tem je treba doseči čim večjo odprtost vseh dejavnosti in čim širše povezovanje sorodnih zvrsti drugih občin pa tudi Slovenije sploh. V sedmih KS v občini so že ustanovljena kulturno-umetniška društva, do leta 1980 pa naj bi bila leta ustanovljena tudi v ostalih štirih KS. Hitreje je treba ustanovljati šolska kulturna društva s čimer bodo podani pogoji za nadaljnji razmah kulturne dejavnosti.

● *Postopno bo v skladu z mestnimi dogovori treba uresničevati načrt o razvoju splošno izobraževalnih knjižnic za širše ljubljansko območje, s tem da bi okrepili matično Ljudsko knjižnico Bežigrad, njene krajevne knjižnice pa tudi širili izposojevališča knjig v krajevnih skupnostih oziroma podpirali in koordinirali dejavnost ljubljanskega bibliobusa. Posebna skrb OS naj bi veljala ob podpori LKS dejavnosti knjižnice Bežigrad v njenih novih prostorih.*

● OKS naj bi se po svojih možnostih tvorno vključevala v vprašanja o dograditvi in opremljanju osrednjega kulturnega doma za Bežigradom.

● Posebna skrb OKS mora ob sodelovanju z LKS veljati dejavnosti Pionirskega doma.

● Velik pomen tega razdobja naj bi imela animacija občanov in pridobivanje občinstva za osrednje profesionalne ustanove. Ob tem in ob širjenju kulturno umetniške dejavnosti društev bo treba posvetiti posebno pozornost kulturnim izletom, združenim z družabnimi srečanji ter za kulturno — zabavno življenje odraslih in mladine.

● OKS mora v znatno večji meri kot doslej skrbeti za gnotno osnovo kulture, za tekoče vzdrževanje in obnavljanje vseh objektov, namenjenih kulturi, za posodabljanje opreme, za funkcionalnejšo preureditev nekaterih objektov in ne nazadnje za novogradnje z večnamensko uporabo, ne-le za kulturne dejavnosti, pač pa za družbene dejavnosti v krajevni skupnosti sploh.

● Pet obstoječih dvoran (Črnuče, Savlje, Beričevo, Sentjakob, Dol), bo treba v petletnem obdobju oskrbeti s klavirji, predvsem pa predlaga občinska kulturna skupnost naj bi v planskem obdobju usposobili oziroma sanirali vsaj dva objekta letno.

4. TELESNA KULTURA

krepi delovno sposobnost in omogoča zdrav razvoj ljudi. Tudi tu je os-

novna naloga uveljaviti princip množčnosti ter kljub temu omogočiti razvoj vrhunškega športa. Osnovne naloge na posameznih področjih so:

4.1. Na področju vzgoje in izobraževanja imamo v občini dokaj dobro organizirano otroško varstvo, ter bi tu z dobrim programom (ureditvijo primernih igrišč in z uvedbo vsaj 2 ali 3 ure redne tedenske telesne vzgoje) lahko naredili mnogo več. Zato so osnovne naloge:

● pri vseh VVZ bi morali urediti primerna telesno vzgojna igrišča, pri novozgrajenih VVZ pa bi morali ta igrišča urediti sočasno z gradnjo objekta,

● vsem otrokom v organiziranem varstvu bi morali nuditi 2 do 3 ure tedenske telesne vzgoje.

V osnovnih šolah je potrebno zagotoviti, da vsi učenci višjih razredov osnovnih šol, po možnosti pa tudi tisti iz 4. razredov, opravijo najmanj 3 ure telesne vzgoje tedensko, za učence nižjih razredov pa bi morali zagotoviti vsaj 2 uri tedensko in to obvezno pod vodstvom učitelja telesne vzgoje. V vseh osnovnih šolah bi morali uvesti obvezna šolska in medšolska ter občinska tekmovanja v osnovnih športnih zvrsteh, kot so atletika, plavanje, smučanje, streljanje z zračno puško, gimnastika, igre z žogo (košarka), tek v naravi. Tam pa, kjer so pogoji in zanimanje tudi za druge športe, naj bi gojili tudi te.

Delo v športnih krožkih je treba razviti do maksimuma, šolska športna društva morajo resneje in odgovorneje opravljati svoje poslanstvo, če želimo, da bodo v prihodnosti nov, mlad kader za delo v TK organizacijah.

Šole za usmerjeno izobraževanje (srednje šole) moramo tako kot osnovne šole vključiti v naše skupno telesno kulturno delovanje. Na teh šolah je nujno zagotoviti delovanje športnih društev, ker absolventi srednjih šol odhajajo v velikem številu v proizvodnjo in na visoke šole in bi povsod lahko veliko naredili kot telesnokulturni delavci.

Visokošolske ustanove bomo preko njihovih športnih društev vključili vzporedno z drugimi šolskimi športnimi društvi v športno dejavnost in jih tudi podprli pri njihovem specifičnem športnem udejstvovanju. Tudi te šolske institucije bi morale uvesti za svoje študente vsaj tri ure redne tedenske telesne vzgoje, ker bo sicer prekinjen proces telesnega izobraževanja in utrjevanja, preden bi nekdo zapustil šolo in odšel na svoje delovno mesto.

4.2. Krajevna skupnost naj bi bila okolje, v katerem bi se morali občani v svojem prostem času telesno iz-

obraževati, utrjevati svoje zdravje in telesne sposobnosti in koristno uporabljati svoj prosti čas. V srednjeročnem obdobju bi morali poleg občasnih akcij in poskusov, da bi krajane čim večkrat mobilizirali z našimi prireditvami (Vsi Slovenci hodimo, tečemo, smučamo, kolesarimo) izgraditi primerne objekte, kjer bi vsakdo lahko dobil priložnost, da bi se telesno izpopolnjeval in rekreiral. Z realizacijo našega programa izgradnje TK objektov iz sklada za objekte družbenega standarda, ki predvideva ureditev TK centrov po vseh območjih naše občine, bodo ustvarjeni (vsaj delno) resnični pogoji za vsakodnevno in raznoliko udejstvovanje krajanov v telesni kulturi.

Vzporedno z gradnjo objektov bo potrebno zagotoviti zadostno število kadrov, z vodstvi krajevnih skupnosti pa se bo potrebno dogovoriti o večji skrbi letih za področje športne rekreacije, saj tega področja ni mogoče urejati iz enega občinskega centra.

4.3. Združeno delo: tudi to področje je še zelo neraziskano in neurejeno, čeprav dokaj aktivno po športni dejavnosti. Delavske športne igre tako v okviru občine kot tudi na vseh drugih ravneh je potrebno spraviti na ustrezno raven, nujno pa je tudi uvesti sistem intenzivnejše in časovno neprekinjene vadbe za vse vrste dejavnosti in za vse starostne kategorije obeh spolov. Seveda bo treba zagotoviti zadostno število kadrov za vodnje delavske športne rekreacije, kajti prav na tem področju je pri nas precejšnja vrzel.

4.4. Glede na pogoje in možnosti v naši občini je v primeru vrhunškega športa treba določiti tiste športe, ki bodo bolj podpirani od ostalih. Prav tako pa bo potrebno rešiti problem statusa amaterskih športnikov in njihovih trenerjev. Telesna kultura mora biti organizirana in vodena s strokovnimi kadri na vseh nivojih, zato je potrebno urediti nagrajevanje tako amaterskih kot profesionalnih kadrov.

4.5. Opremljenost s telesnokulturnimi objekti v občini Bežigrad leta 1975 je pod republiškim povprečjem iz leta 1970, ko je po popisu Sekretariata za prosveto in kulturo znašalo republiško povprečje 1,45 m²/preb. Danes je v občini le 1,08 m² koristnih površin na prebivalca (mednarodni normativ je 4–6 m² (preb.)). Situacija je slaba tudi pri zaprtih objektih, kjer imamo 0,006 m² pokritih telesno-kulturnih površin na prebivalca (normativ je 0,25–0,40 m² na preb.), če upoštevamo vse šolske telovadnice, ki so zasedene zaradi šolskega pouka (ob perspektivi celodnevne šole bo situacija še slabša), imamo še vedno le 0,14 m² pokritih TK površin na prebivalca.

Program TK objektov do leta 1980 predvideva sledeča povečanja:

1. odprte koristne TK površine	od 1,08 kvad. m na preb. — 1975 na 2,30 kvad. m na preb. — 1980
2. pokrite TK površine	od 0,006 kvad. m na preb. — 1975 na 0,24 kvad. m na preb. — 1980
upoštevaje šolske telovadnice pa	od 0,14 kvad. m na preb. — 1975 na 0,37 kvad. m na preb. — 1980

Možnosti za TK dejavnost bodo v občini leta 1980 še vedno pod mednarodnim normativnim minimumom. Vendar imamo s podpisom samoupravnega sporazuma in ustanovitvijo sklada za družbeni standard, katerega sprejeti in potrjeni program je osnova za izračun leta 1980 predvidenih površin, garancijo, da bodo vsa navedena predvidevanja tudi realno izpolnjena.

5. ZDRAVSTVENO VARSTVO:

Zdravstveno varstvo je po zakonu sestavni del družbene reprodukcije in važen dejavnik produktivnosti dela ter obrambne sposobnosti naroda tako, da sodi med bistvene elemente socialne politike in življenjske ravni vseh delovnih ljudi in občanov. Osnovne naloge v planskem obdobju bodo predvsem v zagotovitvi razvoja zdravstvene službe do take ravni, ki bo ustrezala rasti prebivalstva in obolenostim ter seveda razvoju gospodarstva.

	Ljubljanska regija	Ljubljana-Bežigrad
Rodnost (promili)	16,28	16,21
Spl. umrljivost (promili)	8,79	5,99
Umrljivost dojenčkov na 1000 živorojenih	20,00	21,30
Naravni prirast (promili)	7,50	10,23

5. 2. Glede na dokajšnjo nerazvitost zdravstvenega stanja ter z namenom izboljšanja stanja opisanega zgoraj, se bo občinska zdravstvena skupnost še naprej aktivno vključevala v izvajanje srednjeročnega programa mesta Ljubljane, regije in republike:

- izpopolnitev pogojev in s tem celotne zdravstvene mreže za izvajanje neposrednega zdravstvenega varstva občanov in še zlasti varstva delavcev na delovnem mestu, ter razvoj šolskega in predšolskega zobozdravstva in dopolnjevanje oblik zdravstvenega varstva borcev NOV,

- razvijati nego na domu ter posebno pozornost posvečati zdravstveni negi starostnikov,

- aktivno izobraževanje strokovnih kadrov, po drugi strani pa vzgoja prebivalstva tudi z aktivnim vključevanjem (predvsem preko Rdečega križa) v zdravstveno aktivnost.

6. SOCIALNO SKRBTSTVO

Med cilji splošnega razvoja naše družbe so tudi socialni cilji, to je dvig življenjskega standarda prebivalstva oziroma nivoja blagostanja ljudi. Ekonomski in socialni faktorji v veliki meri skupaj določajo smer splošnega

Izhajajoč iz sedanjega okvira in upoštevajoč trende razvoja osnovne zdravstvene službe bo treba v obdobju 1975—80 zgraditi nov zdravstveni center v Črnučah, saj je zaradi hitre rasti prebivalstva pomanjkanje takega objekta zelo pereč problem. Prav tako bo potrebno izgrajevati in razvijati zdravstveni center za Bežigradom. Posebno pozornost bo treba posvetiti pomanjkanju kadrov. Tako na primer ugotavljamo v edinem predšolskem dispanzerju na območju naše občine pomanjkanje zdravniškega kadra, saj tu delujeta le dve zdravnici.

5. 1. V občini Ljubljana Bežigrad bo v letu 1976 nekaj nad 48000 prebivalcev, zdravstvene službe pa predvidevajo, da bodo v tem letu opravile okoli 226.000 pregledov. Podatki nam kažejo, da je naravni prirastek v naši občini večji kot v ljubljanski regiji, kljub temu, da je rodnost nekoliko manjša, umrljivost dojenčkov pa večja. Na večji naravni prirast vpliva predvsem manjša splošna umrljivost.

razvoja, saj drug na drugega odločilno vplivajo.

Če upoštevamo aktualne probleme ter pojave in izhajamo iz osnovnih koncepcij razvoja socialistične družbe, mora socialna politika usmerjati svoje delovanje v dve osnovni smeri:

- nudenje enakih startnih možnosti mladi generaciji

- eliminiranje ali vsaj minimiziranje delovanja vzrokov, kateri privedejo poedinca ali skupine v stanje esistenčne nesigurnosti. Ti vzroki pa so lahko objektivni in subjektivni.

6. 1. Na osnovi dosedanjih izkušenj in opazovanj bodo v obdobju 1975—1980 prizadevanja usmerjena predvsem na naslednje:

- Pravosodnim organom bo predlagano, da z drugimi pristojnimi organi in službami prouče možnost, da bi v bodoče smel skrbstveni organ sprožiti postopek za uveljavljanje pravice do preživnine, tako za nedoletne otroke, katere so dolžni preživljati starši, kakor tudi za ostarele starše, ki so brez sredstev za preživljanje in so jih dolžni in sposobni preživljati otroci, vendar sporazum o preživnini ni bil došen.

- Istočasno bi kazalo proučiti tudi možnost, da bi sodišča v bodoče določala višino preživitnih procentualno (določen odstotek od osebnega dohodka zavezanca) in ne v fiksnih zneskih.

6. 2. Pri sodelovanju z OZD bodo poleg dosedanjih sodelovanj prizadevanja usmerjena zlasti v izvajanje ukrepov za preprečevanje alkoholizma in nudenje pomoči pri zdravljenju in resocializaciji tistih delavcev, ki so že zapadli alkoholu (v večjih OZD formiranje KZA).

Vsekakor pa se mora sodelovati pri proučevanju življenjskega in delovnega okolja delavcev, kakor tudi pri reševanju že nastalih socialnih problemov.

6. 3. Sodelovanje s krajevnimi skupnostmi: V programskem obdobju 1975—1980 bo občinska skupnost socialnega skrbstva med drugim zlasti nudila pomoč pri organizaciji raznovrstnih klubov za ostarele občane. Zlasti pa bodo prizadevanja usmerjena v uvajanje in izobraževanje prostovoljnih socialnih delavcev v krajevnih skupnostih, ki bi poleg profesionalnih socialnih delavcev v KS, ki predstavljajo sestavni del mehanizma za kvalitetnejše funkcioniranje KS, delovali predvsem kot »patronažerji« (npr. za nedoletne prestopnike).

6. 4. Sodelovanje z drugimi interesnimi skupnostmi: Zaradi čim zgodnejše detekcije ter ustrezne in pravočasno obravnave otrok motenih v duševnem in telesnem razvoju, bo skupnost predlagala skupnostim zdravstvenega varstva, otroškega varstva in izobraževalni skupnosti, da v svoje programe vnesejo tudi formiranje tako imenovanega »letečega tima« oziroma imenovani »mobilni team«, ki naj bi bil lociran pri zdravstvenem domu Bežigrad. Tako bi ta strokovni team (psiholog, pedopsihiater, specialni pedagog in socialni delavec) lahko prevzel v obravnavo otroke, ki so vključeni v VVZ in tiste tudi, ki niso vključeni.

6. 5. Center za socialno delo kot bodoča strokovna služba socialnega skrbstva pa si je zadal naslednje naloge:

- Varstvo starejših občanov: v obdobje do leta 1980 sovpadajo zgraditev doma upokoencev za Bežigradom, zato se pričakuje bistveni premik pri izvajanju varstva osamelih občanov prav v tem času. Vzporedno z gradnjo doma upokoencev bo skupnost zagotovila tudi potrebno število kadra za nemoteno funkcioniranje novega doma. Drugi zelo pomemben vidik ob novem domu se bo odprl pri izvajanju socialnega skrbstva za tiste starejše ljudi, ki bodo še vedno ostali v svojih družinskih oskrbah. Vrsto potreb, ki jih izkazujejo, bodo lahko urejali preko organiziranih dejavnosti, v sestavi doma (prehrana, hišna pomoč, razne interesne aktivnosti ipd.) — izvendomske dejavnosti.

- Alkoholizem kot družbeno zlo prizadene tako posameznika in njegovo

družino, kot vso družbo. Zato si postavljamo kot eno osnovnih zadolžitvev: organiziranje in izvajanje preventivne oblike boja proti alkoholizmu, v sodelovanju s tozadevno specialistično zdravstveno službo. Gre za uveljavljanje načela, naj se vzgojno-izobraževalne skupnosti oziroma šole in druge ustanove in službe s svojimi programi vključujejo v borbo proti temu zlu.

● Vedenjsko in osebnostno motena mladina: pri njeni obravnavi vedno znova ugotavljamo, kako zelo je pomembno za uspešno izvajanje korekcije zgodnje odkrivanje otrokovih razvojnih odklonov. Zato se je začelo z grupnim delom s starši (družine, ki so socialno ogrožene in družine, ki so ogrožene zaradi alkoholizma) s ciljem čimprejnejše detekcije motenj otrok, ki izhajajo iz teh družin in takojšnjim vključevanjem v korektivni proces. Prizadevati se je treba, da se tudi v VVZ uvede organizirana vzgojna svetovalna služba kot je že več let organizirana pri osnovnih šolah šolska svetovalna služba. Omenjeni enoti pri VVZ in osnovnih šolah sta izrednega pomena prav za zgodnje odkrivanje prizadetosti otrok, ne glede na vse ostale naloge, ki se nanašajo na pomoč otrokom in njihovim družinam. Prav tolikšnega pomena pa bi bila tudi enota organizirana pri ZD — Enota Bežigrad, saj deluje v Ljubljani le ena za zelo široko področje Ljubljane in okolice. Zato bo SIS v predvidenem obdobju nudila vso možno oporo tistim, ki si bodo prizadevali za organizacijo navedenih oblik skrbi za otroke.

● Do leta 1980 je predvidena ustanovitev mladinskega kluba za Bežigradom. Vedenjsko in osebnostno motena mladina, kamor vključujemo tudi delinkvente, doslej ni imela možnosti organiziranja sestajanja in zblizovanja v prostorih, kjer bi bili podani pogoji tudi za izvajanje nekaterih oblik interesnih dejavnosti. Predpogoj za uspešno vključevanje motene mladine v mladinski klub je v tem, da je v njem predvsem shajališče neprizadete mladine, ki sprejme v svoj krog tudi motene vrstnike. Tako, da bo lahko vključenih v organizirano in vodeno izrabo prostega časa določeno število vedenjsko in osebnostno motenih mladoletnikov, kar bo predstavljalo važno dopolnilo pri individualnih in skupinskih obravnavah le-teh.

Poleg navedenih področij socialnega skrbstva se pričakujejo nekateri važni premiki tudi na drugih področjih:

● predvidena je ustanovitev tretjega zavoda za varstvo in delovno usposabljanje zmerno, težje in težko umsko prizadetih otrok in mladine v bližini Ljubljane. Ta napredek bo bistveno pripomogel pri premagovanju dosedanjih težav, ki smo jih imeli z vključevanjem teh otrok v zelo oddaljene zavode v Dornavo in Črno na Korškem;

● odrasle invalidne osebe: sprememba v notranji organizaciji dela Centra daje možnost, da bo posebna kategorija odraslih invalidnih oseb ob-

ravnavana na samostojnem referatu pri Centru, ki bo priključen k referatu obravnave otrok, motenih v duševnem in telesnem razvoju. To spremembo, ki bo izvedena že v letu 1975, narekujejo potrebe po sistematični obravnavi in nudenju pomoči tistim občanom, ki se zaradi raznih vrst in stopenj prizadetosti oz. invalidnosti sicer že lahko vključujejo v posamezna invalidska in humanitarna društva, del njih pa je izven teh organizacij. Med drugim se pričakuje preko izvajanja te dejavnosti tudi intenzivnejše sodelovanje z omenjenimi društvi;

● rejništvo: v bodočem časovnem obdobju se bodo podpirale težnje, da se zakonsko uredi možnost uveljavitve zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja za rejnice oz. rejniške družine. Pristopilo se bo k skupni akciji za pridobitev novih rejniških družin v mestu, kot nadomestilo oz. dopolnilo sedanjim, ker rejenci žive izključno na podeželju;

● družbeno denarne pomoči: v naslednjih letih se predvideva, da bodo med upravičenci do družbene denarne pomoči vse pogosteje zastopane tudi mlajše družine z otroki. Zaradi naraščanja življenjskih stroškov jim lastni dohodki ne bodo zadoščali za kritje prispevkov kot npr. oskrba v VVZ, šolska prehrana in oskrbnina za otroke in mladoletnike v vzgojnih zavodih, kot jim jih določajo kriteriji lestvičnih obveznosti.

7. SOCIALNO VARSTVO

Združuje delovne ljudi organizirane v občinski skupnosti socialnega skrbstva, otroškega varstva občine, konference delegacij pokojninskega in invalidskega zavarovanja, skupnosti za zaposlovanje ter stanovanjske skupnosti, da bi v njej oblikovali celovito politiko socialnega varstva.

Program te skupnosti obsega predvsem naslednje naloge:

● pripraviti evidenco ter skrbeti za otroke brez roditeljev oz. za otroke, katerih roditelji niso sposobni skrbeti ali ne skrbijo zanje;

● pripraviti evidenco, skrbeti ter spremljati razvoj motenih otrok, skrbeti za njihovo usposabljanje, vključevanje v razne oblike družbenega varstva ter skrbeti za izboljšanje socialnega položaja njihovih družin

● reševati stanovanjske probleme občanov in družin, ki so po ustavi in z zakonom deležni posebne družbene pomoči ter zagotoviti gradnjo namenskih stanovanj za le-te;

● med osnovnimi nalogami bo tudi pomoč s poudarkom na usposabljanje ter zaposlovanje invalidnih in za delo manj zmožnih oseb, nudenje raznih oblik njihovega varstva, kar naj jim omogoči normalne življenjske razmere;

● zagotoviti je potrebno tudi socialno varstvo občanov v času brezposelnosti;

● skrbeti za varnost starejših ljudi ter z reševanjem njihovih stanovanjskih finančnih problemov ter z nude-

njem raznih oblik rekreacije in družabnega življenja zagotoviti normalne življenjske pogoje;

● pospeševati je treba izgradnjo splošnih in posebnih socialnih zavodov;

● preventivno ukrepati, da bi preprečili negativne socialne pojave družbeno neprilagojenih oseb ter poskrbeti za njihovo resocializacijo.

8. RAZISKOVALNA DEJAVNOST

V resolucijah 10. kongresa ZKJ in 7. kongresa ZKS so bila podana načela raziskovalne politike. Na področju raziskovalne dejavnosti je bil sprejet osnovni poudarek prizadevanju za krepitev ustvarjalnih sil družbe in raziskavam za hitrejšo rast družbene produktivnosti dela ter za krepitev surovinske baze in uvajanje nove tehnologije.

Ker občinska raziskovalna skupnost ni razpolagala z nobenimi pokazatelji stanja raziskovalne dejavnosti v občini, je izvedla med OZD, SIS in KS anketo, na osnovi katere je oblikovala svoje osnovne naloge l. 1975—80 oz. je tako definirala področja, ki naj bi bila v tem obdobju znanstveno obdelana:

● Raziskave usmerjene v delovanje in razvoj družbeno ekonomskega sistema v Sloveniji in Jugoslaviji: zaenkrat ni podatkov o ustanovah oz. organizacijah, ki so se in se bodo bavile s temi raziskavami.

● Raziskave usmerjene v razvoj materialne osnove družbenega razvoja, zlasti na področjih energetike, surovin, procesov in proizvodov. Precejšen del delovnih organizacij je po svoji osnovni dejavnosti vključen prav v to skupino. Nekatero organizacijo so za tovrstno dejavnost vodilne v Sloveniji oz. celo v Jugoslaviji. Tako je v raziskovalni program na področju energetike, posebno pa na področju ugotavljanja prirodnih bogastev in racionalnejšega izkoriščanja ter gospodarjenja vključen Geološki zavod. S svojimi dosedanjimi razvojnimi programi ter plani geoloških raziskav splošno družbenega pomena je sledil potrebam republike. Geološka raziskovalna dela dajejo osnovne podatke na področju geološkega sestava republike, hidrogeološke in inženirsko-geološke predloge, podatke o mineralnih surovinah ter o vodah (mineralne in termalne vode, pitne vode).

● Predlog bodočih raziskav soglašajo s konceptom srednjeročnega programa SR Slovenije, oziroma Raziskovalne skupnosti Slovenije. V program so tudi vključene intenzivne geološke raziskave ležišč uranovih mineralov na območju Gorenja vsa — Žiri — Škofja Loka. Potrebna sredstva za financiranje geoloških raziskav se v glavnem formirajo iz sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije, le manjši del iz lastne participacije in bančnih kreditov.

● Poleg osnovnih geoloških raziskav kot je razvidno iz prejšnjih odstavkov je pozornost usmerjena tudi v kemijsko industrijo, posebno s tehnološkega vidika, v iskanje takih reši-

tev, ki zagotavljajo zmanjšanje onesnaženja okolja, iskanje novih materialov, ki naj bi zmanjšali deficitarnost nekaterih surovin, itd.

● Prav tako so raziskave nekaterih podjetij posvečene avtomatizaciji proizvodnih procesov, kakor tudi računalniških metod.

● Novi gradbeni materiali in elementi bi poskrbeli tudi za novo tehnologijo ter naj bi tako pocenili izgradnjo stanovanjskih objektov splošne porabe.

● Raziskave, usmerjene v izboljšanje življenjskih in zdravstvenih razmer; ekološke spremembe so vedno bolj pogoste ter neposredno vplivajo na življenjske razmere in zdravje občanov. Hitra gospodarska rast oz. nagel tehnološki razvoj zahteva visoko formiranega človeka. Zato bo potrebno posvetiti več pozornosti raziskavam okolja in prostorskega planiranja, gradbeništvu, prometu, zdravstvu, prehrani in posodobljanju vzgojno izobraževalnih procesov. V raziskovalni program s tega področja se bodo intenzivno vključile tudi nekatere institucije z območja občine, za kar so že nakazale svojo raziskovalno dejavnost.

● Raziskave humanističnih in zgodovinskih ved: v okviru teh raziskav za usmerjanje raziskovalnega dela imamo v občini več institucij, ki so se že sedaj bavile s temi problemi, zato realno pričakujemo, da se bodo še bolj intenzivno vključile v srednjeročni program. Občinska raziskovalna skupnost zaenkrat še ni obveščena o programih te raziskovalne dejavnosti, vendarle upa, da bo lahko osnutek plana raziskovalne dejavnosti za srednjeročno obdobje pravočasno dopolnila.

9. KRAJEVNE SKUPNOSTI

Razvoj krajevnih skupnosti je v tem osnutku plana povzet po planih krajevnih skupnosti z namenom, da se v razdobju splošnih dogovorjanj enotno določijo posamezne prioritete naloge. Gre za dejstvo, da zaenkrat način financiranja krajevnih skupnosti še ni sprejet in da krajevne skupnosti še ne vedo s kolikimi sredstvi bodo v naslednjem planskem razdobju razpolagale. Socialni razvoj naše družbe se odraža v krajevnih skupnostih, kjer ljudje živijo in preživljajo predvsem svoj prosti čas, kjer odraščajo in se vzgajajo otroci. Prav zaradi tega, ker so v planih krajevnih skupnosti želje prebivalstva, je treba temu poglavju posvetiti večjo pozornost. In ker se ti plani nemalokrat spuščajo na področja, ki jih planirajo tudi drugi nosilci planiranja, je usklajevanje še toliko bolj potrebno. S tem mislimo predvsem na dogovarjanje s samoupravnimi interesnimi skupnostmi ter organizacijami združenega dela na območju krajevne skupnosti.

Vloga krajevne skupnosti je čedalje večja, njen prispevek k socializaciji in humanizaciji človeških odnosov, ki jih pogojuje vsesplošna rast družbenega standarda ter dvig kulturnega nivoja

ljudi, je vsepomembnejša. V občini Ljubljana Bežigrad imamo 11 krajevnih skupnosti.

9.1. KS Bežigrad

je tipično mestnega značaja ter dokaj zadovoljivo komunalno opremljena. Ker ne razpolaga z večjimi nezazidanimi površinami, je kakršnokoli planiranje, vezano na večje lokacije, nemogoče. Osnovne naloge naslednjega planskega obdobja so:

● Ker je od skupno 327 predšolskih otrok le 129 otrok v družbenem varstvu, je že sedaj treba urediti problem varstva in zagotoviti varno bivanje 120 otrokom, v naslednjem obdobju pa bo potrebno zaradi porasta prebivalstva odpreti VVZ s kapaciteto 200–250 mest.

● Zaradi pomanjkanja prostorov se ne morejo razvijati kultura, telesna kultura, delo mladine itd. Zato predvidevajo izgradnjo montažne dvorane za sestanke in manjše kinopredstave. Problem telesnokulturne dejavnosti bo rešen z izgradnjo večje telovadnice, ki bi pokrivala potrebe dveh ali treh KS, financirana pa naj bi bila s sredstvi SIS za družbeni standard.

● Na področju socialnega dela bo bo povečali pomoč posameznim občanom tako v obliki denarne kot materialne pomoči (kurjava in ostale življenjske potrebščine); osnovna naloga pa bo rešiti stanovanjske probleme 29 občanov.

● S področja komunalne dejavnosti predvideva KS ureditev zelenic in parkov v izmeri 5000 m² ter rešitev problema parkiranja vozil. Poseben problem predstavlja prometna neurejenost cest, ki jo bodo rešili z postavitvijo nekaj prometnih znakov.

9.2. KS Boris Kidrič

je glede na število prebivalcev ena največjih KS v naši občini. Ker je mestnega značaja, je njena problematika nekoliko drugačna od tiste v KS izven mesta:

● KS ima v dnevnem varstvu od 632 predšolskih otrok v VVZ 383 otrok ali preko 60 odstotkov, doma v varstvu 112 otrok, pri drugih ljudeh 47 otrok, v neustreznem varstvu pa je 89 otrok ali 23 odstotkov. Od sedanje zmogljivosti VVZ (390) se predvideva povečanje v letu 1978 za 60 mest, ko bo v novem stanovanjskem naselju v Vojkovi ulici dograjen VVZ s 60 mesti. S tem bo mogoče zajeti v VVZ že okrog 70 odstotkov vseh predšolskih otrok, s čimer bomo presegli povprečni plan v okviru občine za 20 odstotkov. Kljub temu je treba nadaljevati z iskanjem primernih privatnih varuhinj za otroke tako, da do leta 1980 ne bo več predšolskih otrok v neustreznem varstvu.

● V KS je 703 šoloobveznih otrok, od katerih je na šoli Mirana Jarca 451 učencev, na šoli Borisa Kidriča 245 učencev in na Posebni šoli 7 učencev. Zaradi prehoda na celodnevno šolo in zaradi dograditve novih stanovanj v zazidalnem bloku BS-2/1 v Vojkovi ulici se bo število šoloobvez-

nih otrok zvišalo. Zato je treba takoj pričeti z gradnjo nove šole v Črtomirovi ulici južno od VVZ »Mladi rodu«, ki naj bi bila dograjena najpozneje do šolskega leta 1977/78. Do leta 1980 se bo namreč vključilo v celodnevno ali podaljšano bivanje otrok v šoli od sedanjih 274 na 395.

Šoloobvezni otroci prejema šolske malice in sicer med poukom 471 učencev, nadalje prejema šolska kosila 391 učencev in pomoč pri učenju prejema 294 učencev. Ta oblika pomoči se bo v prihodnjih letih stopnjevala. V letu 1980 se bo število malic zvišalo na 799 (za 70 odstotkov), kosila na 770 (za 97 odstotkov) in pomoč na 322 (za 10 odstotkov). To povečanje ima svojo utemeljitev s prehodom na celodnevno bivanje v šoli in v porastu šoloobveznih otrok. Da bo mogoče zadostiti povečanim potrebam malic in kosil, bo treba zgraditi nove šole v Črtomirovi ulici zgraditi tudi kuhinjo za najmanj 300 obrokov.

● Za izvedbo nalog v VVZ bo treba do leta 1980 sprejeti še 8 vzgojiteljic, 3 varuhinje in 6 učiteljev; poleg teh predvideva VVZ »Mladi rodu« sprejem 1 zdravnika pediatra, 1 socialnega delavca, 1 psihologa, osnovna šola M. Jarca pa 1 logopeda.

● Na območju KS živi 453 starejših občanov starih nad 60 let. Predvideva se, da se bo v prihodnjih letih število teh občanov zvišalo za cca 10 odstotkov.

Občani se obračajo na socialno službo v KS glede domskega in zdravstvenega varstva. Socialna služba bo še naprej posredovala pri pristojnih varstvenih organih in službah, pri čemer bo tesno sodelovala s patronažno službo Zdravstvenega doma Bežigrad in Centrom za socialno delo.

● Že več let se opaža pomanjkanje strežniške pomoči (občasno pospravljanje stanovanj) pri starejših občanih, kateri živijo sami in pri starejših družinah v primeru bolezni. Zato se bo uvedla strežniška služba in zaprosila eno osebo, ki bo redno zaposlena v KS in bo hodila k strankam po naročilu. Urediti je treba evidenco mladoletnih prestopnikov in delinkventov, v zvezi s tem se mora socialna služba povezati s pristojnimi organi. Evidenco alkoholikov in njihovih družin je potrebno kategorizirati in stalno dopolnjevati. Socialna služba KS mora tesno sodelovati s socialnim delavcem — referentom za delo z alkoholiki na Centru za socialno delo ter preko nje spremljati obnašanje ozdravljenih alkoholikov v KS.

● Za boljše komunalno ureditev KS je treba urediti okolico Akademskega kolegija, urediti parkirni prostor med staro in novo Linhartovo ulico, asfaltirati hodnike na Linhartovi ulici od Vojkove do Črtomirove ulice, obnoviti asfaltno prevleko na Vojkovi ulici, obnoviti — popraviti asfaltno prevleko po raznih hodnikih (tj. po prevelike luže ob deževnih dneh) in predvideti javno razsvetljavo na ulicah, ki je nimajo ali pa je slaba.

● Na področju stanovanjske izgradnje se sicer predvideva izgradnja bloka BS-2/1, kjer bo predvidoma 136 stanovanj za trg, s čimer pa ne bo rešen problem 212 družin, ki trenutno živijo v barakah. Poleg teh so v KS še 102 družine, ki še nimajo rešenega stanovanjskega problema.

● Poleg sodelovanja pri končni potrditvi raznih urbanističnih programov na območju KS, bo na območju KS potrebno predvideti oz. poiskati možnost lokacije raznih otroških igrišč za področje ob Črtomirovi ulici ter Vojkovi ulici in predvideti lokacije za telefonske govornice v bližini Ptujске, Linhartove in Črtomirove ulice.

9. 3. KS Beričevo Brinje

Je naša najmanjša KS, saj ima le nekaj nad 500 prebivalcev. Osnovni problem, ki naj bi ga rešili v obdobju 1976 do 1980 je komunalna ureditev. Problem neurejene kanalizacije ni samo stvar higijenske zaščite prebivalcev, temveč je na to vezan tudi problem gradnje individualnih stanovanj, saj prav zaradi omenjenega problema še ni izdelan načrt vaškega jedra.

9. 4. KS Črnuče-Nadgorica

Zaradi izredno hitre rasti prebivalstva se KS srečuje z množico problemov, ki jih bo z združeno pomočjo poskušala rešiti v naslednjem planskem obdobju:

● s področja ustvarjanja pogojev za druženi in gospodarski razvoj občine sta osnovni nalogi naselitve nove industrije v Črnučah in blokovna gradnja (po zazidalnem načrtu) za osrednjo Gmajno in Spodnje Črnuče. S prvo nalogo bo tako zagotovljenih dovolj delovnih mest za krajanje, z drugo pa bodo reševali stanovanjske probleme ob najcenejših stroških komunalnega opremljanja.

● S področja kmetijske dejavnosti bo poskušala zagotoviti in zavarovati obdelovalne površine, da bi si tako zagotovila delno preskrbo s hrano (povrtnina, ozimnica) in da bi zagotovila dolgoročen položaj proizvajalcev.

● Na področju šolstva bo nujno potrebno začeti z gradnjo nove osnovne šole. Poleg tega bodo skušali organizirati permanentno izobraževanje odraslih ter celoletno malo šolo.

● Na področju otroškega varstva je treba zagotoviti odkup zemljišč na lokacijah za nove VVZ. Z OZD pa bodo skupno zbrali sredstva za gradnjo le-teh.

● Zdravstveno varstvo: zagotoviti je treba lokacijo za nov Zdravstveni dom ter čimprej začeti z gradnjo.

● Telesna kulturna dejavnost: v skladu s samoupravnim dogovorom o financiranju družbenega standarda bo KS sodelovala pri izgradnji športne dvorane in športnih igrišč pri tovarni Elma. Stremela bo za tem, da se bivašča telovadnica, (danes delavnica SOP Črnuče) vrne uporabnikom — TVD Partizanu za rekreacijsko udejstvovanje občanov. Skupaj z Opekarno Črnuče bo organizirala zapis glinokopa, ki bo podlaga za bodoči športni center.

● Na področju komunalne dejavnosti je prvenstvena naloga izgradnja kanalizacije za celotno KS, v prvi vrsti pa za naselje Gmajna, s čimer bi zaščitili podtalnico, iz katere črnuški vodovod črpa vodo. Kot druga naloga je postaviti pločnike z robniki ob cesti Ljubljana-Maribor ter asfaltiranje najbolj prometnih cest. Rešiti bo potrebno tudi prehod za pešce preko Črnušnice, urediti javno razsvetlavo in povečati pokopališče.

● Vse te probleme pa bo možno rešiti le ob pogoju, da bo izdelan regulacijski načrt za celotno KS, seveda na osnovi dogovarjanj s predstavniki KS.

9. 5. KS Dol pri Ljubljani

Je med manjšimi KS v okviru naše občine.

● V KS bo potrebno zgraditi vrtec s kapaciteto 100—150 otrok, saj že danes vozijo otroke v VVZ izven KS. Hkrati bo potrebno organizirati tudi redno malo šolo, tako da bo sistematična vzgoja predšolskih otrok zmanjšala osip v šoli.

● Šolskih prostorov je v KS dovolj. Treba pa bo organizirati podaljšanje bivanja v šoli, česar do sedaj niso mogli zaradi pomanjkanja učiteljskih kadrov in v zvezi s tem pomanjkanje stanovanj.

● V petletnem planu je predvidena gradnja igrišč v sklopu šole in bodoči rekreacijski center pri Kurentu (za košarko, nogomet, tenis, atletsko stezo, strelišče — po načrtih SIS za družbeni standard). V izgradnji je trim steza, ki se gradi na osnovi prostovoljnega dela in finančnimi sredstvi tovarne JUB.

● Zagotoviti je treba prostore, kjer bo svojo kulturno dejavnost razširilo DPD Svoboda.

● V okviru komunalne dejavnosti je prva naloga zagotoviti zazidalni ozroma urbanistični načrt ter tako opredeliti razvoj KS.

● Zgraditi je treba centralni objekt s trgovino, lekarno, banko, knjižnico itd.

● Razširiti cestišče II. reda skozi naselje in speljati enostranski pločnik. Zgraditi priključek na Zasavsko cesto z dokončno ureditvijo že zgrajenega podvoza. Tako bi tovarni promet izločili iz naselja in tako razbremenili staro Litijsko cesto.

● Potrebno bo povečati vodovod ter ga povezati z vodovodom v Črnučah in tako zagotoviti pitno vodo.

● V KS razen v tovarni JUB kanalizacija še ni speljana; ureditev spodnjega dela Kamniške Bistrice in Mlinščice, to sta dva osnovna problema, ki ju bo v prihodnjem obdobju potrebno rešiti.

9. 6. KS Savlje-Kleče

planira v obdobju 1976/80 naslednje naloge:

● Čimprej je treba zgraditi novo trgovino samopostrežnega tipa, ker je sedanja trgovina premajhna ter nefunkcionalna in ne zadovoljuje potreb povečanega števila prebivalcev.

● Izgradnja novega občinskega centra za rekreacijo, ki jo je že pokrenilo društvo Partizan Ježica in za kar je že zemljišče že odkupljeno.

● Zaradi že sedaj povečanega števila prebivalstva ter glede na izgradnjo nove soseske BS-102/8 bo potrebno zgraditi nov VVZ, za katerega je lokacija že predvidena.

● V KS je potrebna vsaj ena telefonska javna govornica, medtem ko na položitev novega telefonskega kabla že sedaj čaka okoli 100 interesentov.

● Dokončna izgradnja in ureditev kanalizacije

● Dokončati je treba rekonstrukcijo spodnjega dela Saveljske ceste, urediti in asfaltirati nove ulice v soseski BS-108/2, asfaltirati cesto za tovarnami ter cesto in klanec, ki pelje iz naselja Kleče do Namške ceste.

9. 7. KS Savsko naselje

Je med največjimi KS naše občine, mestnega značaja in zgrajen v zadnjih šestdesetih letih, tako da večjih problemov zaenkrat ni. Vsekakor bi bili potrebni v KS novi objekti, vendar zaradi strnjivosti naselja ni prostora, tako da iščejo rešitve za gradnjo posameznih objektov izven meje KS (osnovna šola). Kljub dokaj dobri komunalni opremljenosti bo treba v prihodnjih letih obnoviti asfaltne površine in peš-poti, obnavljati zelenice, napraviti nova parkirišča, preurediti prehod iz Fabianijeve ul. na Linhartovo cesto pri Zavodu za rehabilitacijo invalidov, izvršiti rekonstrukcijo javne razsvetljave in kanalizacije ter preurediti prometni režim.

V KS so že začeli z napeljavo toplotnega ogrevanja, v naslednjem obdobju naj bi s tem nadaljevali, saj je v KS v te namene zgrajenih že več postaj.

● Med osnovne naloge štejejo tudi:

● Dovršitev doma s čimer bodo dani pogoji za aktivnejše delovanje mladine in normalnejše delovanje družbeno-političnih in družbenih organizacij ter društev,

● usposobiti prostor za rekreacijo mladine in občanov ob Stolpniški ulici ter izpopolniti druga igrišča v naselju.

● Po zgraditvi šole v Črtomirovi ulici preiti postopno na uvajanje celodnevne šole, pred tem pa s povečanjem kuhinje ter ureditvijo jedilnice ustvariti boljše pogoje za podaljšano bivanje otrok,

● rekonstruirati stavbo VVZ na Savski cesti ter povečati kapaciteto,

● čimprej začeti z izgradnjo potrošniško tehničnega centra ob Topniški ulici.

9. 8. KS Stadion

Je KS tipično mestnega značaja z dokaj zadovoljivo komunalno ureditvijo. Bistvene naloge iz njenega srednjeročnega programa so:

● izgradnja doma KS Stadion, prostor okrog doma pa če je le mogoče razširiti za rekreativno dejavnost. To posebno velja za dele južno od doma,

● telesna kultura se odvija predvsem preko TVD Partizan Ljubljana.

Bežigrad, vendar je njegovo delo one mogočeno zaradi pomanjkanja prostorov, saj trenutno gostujejo v osnovni šoli Vita Kraigherja.

● Rešiti vprašanje parkirišča tovornih vozil na Vodovodni cesti pri Vektorju, proučiti je treba možnost, da se ta prostor uredi kot park z zelenico.

● Komunalna komisija KS Stadion podpira težnje, da se naredi nogometni stadion ob Savi. Sedanji Stadion pa naj bi bil Centralni atletski stadion, kot jih že imajo nekatera mesta v Sloveniji.

● Rešiti problem manjkajočih kapacitet v VVZ, predvsem pa problem manjkajočih kapacitet jasil.

● V srednjeročnem programu se mora predvideti dokončna ureditev naših ulic, *prioritetno bi se moral urediti prostor v Triglavski ulici pred stanovanjsko hišo 17, 19.*

● Kot poseben problem se v KS pojavlja barakarstvo, ki naj bi ga v petletnem obdobju, če že ne odpravili pa vsaj omejili njegovo rast, s čimer bi bilo zmanjšano število socialnih in higienskih problemov.

9. 9. KS Posavje

Število prebivalcev se bo do l. 1980 zelo povečalo. Razlog povečanja je izgradnja novih stanovanjskih sosesk. V izgradnji je 5. faza soseske BS-7, pričelo se je z izgradnjo soseske BS-3. V 5. fazi BS-7 bo predvidoma 1.200 stanovanj, v BS-3 pa 2.700 stanovanj. Predvidoma bo KS Posavje l. 1980 štela preko 22.000 prebivalcev.

● Število socialnih problemov v KS raste. Pojavljajo se primeri, da občani ne zmorejo plačevati stanarine v novih blokih oz., da so že socialno ogroženi. Pri dodeljevanju stanovanj bi bilo potrebno ugotoviti ali bo najemnik zmoget nositi breme stanarine ali ne.

● Porast prebivalstva bo povzročil še večje stisko v VVZ in šolah. Po predvidevanjih bo nujno zgraditi na območju KS vsaj 2 vzgojno-raziskovalne objekte ter tako povečati skupno kapaciteto. Obenem bo nujno zgraditi nove dodatne šolske prostore, posebno, če bo tudi ta šola prešla na celodnevni pouk. Vzporedno s šolami in VVZ bo nujno poskrbeti za nova otroška igrišča.

● Prostora za kulturno dejavnost še sedaj ni. Tudi temu vprašanju bo potrebno posvetiti večjo pozornost — kinodvorana, prostori za knjižnico itd. Tudi sama KS bo ostala zaradi rušenja sedanje stavbe brez prostorov.

● Glede telesne kulture in rekreacije bo stanje izboljšalo z izgradnjo novega doma TVD Partizan in ureditvijo nogometnega igrišča v podaljšku Tesovnikove ul. Za rešitev tega vprašanja pa bo nujno preskrbeti dodatna finančna sredstva.

● Na področju komunalne ureditve ostane še naprej najbolj boleče vprašanje kanalizacije in modernizacije cestišč z asfaltiranjem. Vprašanje kanalizacije je najbolj nujno tudi iz razloga, da se nekanalizirana območja nahajajo v I. varstveni zoni vodnega razervata,

in da že sedaj obstaja nevarnost okužbe podtalnice iz obstoječih greznic.

● KS Posavje bo v najboljšem času (v teku l leta) ostala brez vsakih prostorov za svojo dejavnost, zasilne prostore, katere imamo sedaj v najemu, bomo ob rušenju stavbe izgubili — stavba se ruši zaradi izgradnje mestne obvoznice.

9. 10. KS Tomačevo-Jarše

je ena med manjšimi KS glede na število prebivalcev, glede na obseg barakarstva pa zelo neurejena in problematična. Njene srednjeročne naloge so majhne po številu, vendar bo izpolnitev le-teh bistveno prispevala k urejevanju razmer v KS.

● Nujno zajeziti nadaljnjo rast barakarstva in ga postopoma zmanjševati. (Solidarnostna stanovanja), rešitve pa je treba iskati na drugačne načine.

● Komunalno opremiti naselje novih gradenj, predvsem rešiti problem črnih gradenj

● Nujna je pridobitev avtobusa mestnega prometa v KS;

● Perspektivno urediti šolski objekt za potrebe šolanja osnovnošolcev iz naše KS,

● Enako je tudi nujno potrebno pridobiti VVZ in otroško varstvo,

● Prostor ob Savi urediti za re-kreative namene.

10. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA, CIVILNA ZAŠČITA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Kot je dogovorjeno v družbenem dogovoru o osnovah družbenega plana občine za naslednjih pet let bodo vsi nosilci planiranja posvetili v svojih planih posebno pozornost splošni ljudski obrambi, civilni zaščiti in družbeni samozaščiti.

Koncept splošne ljudske obrambe pomeni, da morajo vsi dejavniki v občini, torej OZD, Samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge organizacije in skupnosti, predvsem pa še družbeno-politično organizacije in družbeno-politična skupnost in enote teritorialne obrambe in upravni organi aktivno delovati in se vključevati v priprave za splošni ljudski odpor. Zagotoviti je treba, da bodo izvedene vojne priprave in izdelani vojni načrti na vseh nivojih, da bo vodenje splošne ljudske obrambe kar najbolj uspešno. Z intenzivno strokovno vzgojo in vežbanjem je potrebno doseči, da bodo partizanske enote, enote teritorialne obrambe, civilne zaščite, civilni sektor in prebivalstvo usposobljeni za uspešno vodenje SLO. Na področju zaščite prebivalstva moramo doseči, da bodo pri vseh stanovanjskih gradnjah izgrajena tudi zaklonišča za prebivalstvo, v že zazidanih okoliših, pa javna zaklonišča. Vse enote teritorialne obrambe in civilne zaščite bomo morali opremiti z ustreznim materialom in opremo, da bo njihovo delovanje v primeru vojne uspešno.

Družbena samozaščita je najširši obrambni sistem naše socialistične samoupravne družbe, ki organizirano brani svoje interese in zagotavlja demokratični razvoj samoupravnega sistema. Izhajajoč iz ustavnih določil je družbena samozaščita, pravica in dolžnost vsakega občana. Zaradi tega si moramo vsestransko, na vseh nivojih prizadevati, da bi pri slehernem občanu vzbudili zavest in občutek, da bo pri dnevnih opravilih in delu pripravljen varovati z ustavo in zakoni določeni družbeni red in samoupravni sistem, braniti pravice in svobodščine občanov, skrbeti za varno življenje ljudi, za družbeno in zasebno premoženje, varovati javni red in mir, skrbeti za prometno varnost in za zaščito pred epidemijami, požari in elementarnimi nevarnostmi ter skrbeti za varstvo okolja, narave itd. To bomo dosegli le s prizadevanji za višjo stopnjo splošne kulture, z dvigom socialistične zavesti in morale, z izobraževanjem delovnih ljudi in z ustvaritvijo takih pogojev dela in vzdušja, da bo delovnemu človeku zagotovljena pravna in dejanska varnost, kadar bo konkretno v skladu z zakoni uveljavljal svoje pravice in dolžnosti s področja družbene samozaščite.

C. PROJEKCIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA

1. Urbanizem in prostorsko planiranje

V občini Ljubljana Bežigrad bodo do leta 1985 izkoriščena v glavnem že vsa trenutna z urbanističnim programom in načrtom predvidena zadržljiva zemljišča. Zaradi tega se pospešeno dela na spremembi in dopolnitvi urbanističnega programa in urbanističnega načrta mesta Ljubljane za območje občine Ljubljana-Bežigrad.

Celotno območje obdelave se funkcionalno razdeli na tri sicer povezane delna območja:

● območje ožjega mestnega prostora (do nove obvoznice),

● v obsavski prostor z nizom naselij na južni strani Save,

● v območje severno od Save, ki sega od Črnuč do zgornje občinske meje.

V občini Bežigrad so preko Save predlagane za razvoj stanovanjske gradnje naselja Črnuče, Podgorica, Beričevo in Dol, v ožjem mestnem območju pa je predvidena Soseska BS-III in BS-7. Za izhodišče stanovanjske gradnje služi predpostavka 80:20 kot razmerje med kolektivno in individualno gradnjo. Individualna gradnja je poleg tega predvidena le v Podgorici, Beričevem in Dolu, to je periferno. Velik problem predstavljajo zemljišča za kolektivno stanovanjsko izgradnjo in za nestanovanjsko dejavnost, torej vprašanje širjenja gospodarske dejavnosti, saj so potrebe gospodarskih organizacij po zemljiščih že sedaj v veliki meri nezadovoljene.

Kot možnost razširitve zazidljivih površin se kaže izraba površine v trikotniku med Vojkovo in Tomačevsko ulico, ter novo obvoznico. Ta površina pa je po sedaj veljavni urbanistični dokumentaciji predvidena kot površina posebnega družbenega pomena, namenjena pokopališču in zelenim površinam. Če se spremeni namembnost te površine in se obseg in širitev pokopališča omeji, je razpoložljivo zemljišče lahko uporabno kot delovno območje za terciarne ali kvartalne dejavnosti bodisi za povečanje obsega kolektiva stanovanjske gradnje v ožjem mestnem območju, bodisi za povečanje števila delovnih mest ali povečanje inštitutske cone in športno rekreacijske cone. V ožjem mestnem območju, to je v območju do Save, ki je zanimivo za stanovanjsko izgradnjo zaradi dosedanje dobre komunalne opremljenosti tega območja in bližine mestnega centra, so poleg rezervata Zale možne še naslednje lokacije; v BS-8 (105/2), to je severno od nove obvoznice, naselje Tomačevo, kjer je na divje pozidanih še okoli 66 ha zemljišč in brez rušenja ni možnosti zaokroženja kompleksa ter Gramoznica severno od MS 12, kjer pa bi bilo potrebno pregledati, kakšna dejavnost bi bila po izčrpanju gramozna na tem mestu še možna.

Območja industrijskih con (BP 8 — Črnuče, IR Soteska, RI Dolsko) ne zadovoljujejo potreb naših delovnih organizacij. Območje BP 8 — Črnuče v velikosti 20 ha je z rezervatom ceste zmanjšano na 13 ha; območje IR Soteska pa je pretežno že pozidano z objekti Tovarne Belinka. Možnosti širjenja površin, namenjenim gospodarskim dejavnostim so predvsem v Dolskem, ki pa ga omejuje energetski rezervat. Določene možnosti se kažejo tudi v območju vzhodno in zahodno od zazidalnega otoka BP 8 do meje predlaganih rezervatov za vodovodna črpališča ter v razširitvi IR Soteska vzhodno ali južno od območja objektov Belinke.

Pomembnejše naloge na področju urbanizma, ki jih je treba opraviti v obdobju od 1976 do 1980 leta na območju občine Ljubljana-Bežigrad so:

1. Usklajevati sprejeti urbanistični program, urbanistični načrt, zazidalne načrte in urbanistične rede z regionalnim prostorskim planom republike ozir. posameznimi njegovimi elementi, ki je v izdelavi ozir. z regionalnim prostorskim planom ljubljanske regije, če bo izdelan, zlasti s politiko razvoja infrastrukture (prometom, energetiko in vodnogospodarstvom).

2. Pregledati in uskladiti vse sprejete urbanistične dokumente s spremenjenimi gospodarskimi razmerami in splošnimi družbenimi potrebami in koristmi.

3. Modificirati urbanistični program tako, da se na novo izvrši namenska porazdelitev površin s prikazom zavarovanih območij.

4. Pri ponovni namenski porazdelitvi površin je potrebno posvetiti posebno skrb zagotovitvi potrebnih zazidljivih površin za:

a) realizacijo programov stanovanjske izgradnje, zlasti usmerjene blokovne gradnje,

b) realizacijo programov za izgradnjo proizvodnih, servisnih in skladišnih objektov,

c) realizacijo programov izgradnje objektov za potrebe zdravstva, šolstva in drugih družbenih objektov na osnovi sledečih izhodišč:

● preveritev zmogljivosti že obstoječe komunalne opremljenosti,

● raziskava prostora, katere rezultat naj bi bila pridobitev novih zazidljivih površin, ki se v prvi fazi vežejo na pogoje obstoječih komunalnih naprav v celoti, v II. fazi pa minimalni novi podaljški komunalnih napeljav (izraba), ki so še v okviru dimenzijskih in ekonomsko opravičeni ter III. faza raziskave prostora za pridobitev novih površin, ki so vezane na povsem novo infrastrukturno mrežo.

5. Namensko porazdelitev zemljišč je izvesti tako, da se za zazidavo predvidijo manj kvalitetna kmetijska zemljišča.

6. Da lahko raziskavo prostora časovno razporedimo tako programsko kot tudi realizacijsko je nujno potrebno predhodno pridobiti izhodišča za vsakoletne potrebe izgradnje tako stanovanjske, poslovne kot tudi industrijsko-servisne dejavnosti (dinamika izgradnje v etapah v okviru občine in mesta). Pri stanovanjski izgradnji je potrebno določiti tudi razmerje med individualno organizirano gradnjo in kolektivno (blokovno) izgradnjo.

7. Pri modifikaciji urbanističnega programa je upoštevati zavarovane trase predvidenih avtocest, regionalnih in primarnih mestnih cest. Pri tem si je prizadevati, da se zavarovane trase čimprej dokončno določijo tako, da se omogoči nemotena izgradnja stanovanjskih, proizvodnih in drugih objektov na zazidalnih otokih ob trasah celotnega sistema.

8. Pri modifikaciji urbanističnega načrta je določiti zazidalne otoke, za katere je potrebno izdelati zazidalne načrte. Za te zazidalne otoke je pravočasno izdelati zazidalne načrte tako, da se omogoči realizacija programov izgradnje predvidenih objektov.

9. Izdelane zazidalne načrte in urbanistične rede je usklajevati z nastalimi potrebami po izgradnji objektov oz. zazidalne načrte in urbanistične rede, je stalno usklajevati s spremenjenimi družbenimi potrebami.

10. Določiti je zavarovana območja (vodovodna črpališča, rekreacijske površine itd.), in predlagati skupščini mesta Ljubljane sprejetje ustreznih odlokov.

11. Upoštevati je tudi sledečo problematiko:

● sprostitev rezervatov cestnega omrežja,

● vodni rezervati — kje je kdaj, obseg in režim,

● kaj je z koridorji (daljnovodi in dr.),

● kaj je z mestnimi javnimi službami (gramoznica, Zale itd.)

● preveritev pogojev za urejanje obsavskega prostora (stanovanja, rekreacija itd.),

● zeleni plan,

● problematika onesnaževanja zraka,

● energetika (elektrika, način ogrevanja itd.),

● finančne možnosti po posameznih letih.

V letih 1976—1980 bo potrebno najprej dokončati že pričeto gradnjo stanovanjskih objektov. Dalje bo potrebno skoncentrirati stanovanjsko gradnjo predvsem na tiste zazidalne soseske, ki so predvidene za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (BS 3), čeprav ne bomo zanemarili tudi gradnje za trg, predvsem v tistih soseskah, ki so že začete (BS 7).

Glavna naloga pri izdelavi »spremembe in dopolnitve urbanističnega programa in urbanističnega načrta mesta Ljubljana« na osnovi postavljene izhodišče moramo proučiti najkasneje leta 1976 ter jih potrditi in dodatno obdelati po posameznih soseskah:

1. prekvalifikacija nezazidljivih površin med Tomačevsko cesto, novo obvoznico in Vojkovo cesto v zazidljive površine kombinirane namembnosti (stanovanja, proizvodnja, izobraževalna, rekreacijska) na osnovi rezultatov in potrditve pokopališča »Zale«, ki so bila s strani občin potrjena tako, da je na tem območju možna zazidava.

2. Prekvalifikacija prostih športno rekreacijskih površin severno od nove obvozne ceste med Titovo cesto in podaljškom Vojkove ceste v stanovanjske površine z ozirom na predvidene koncentracije športno rekreacijskih površin ob Savi.

3. Razširitev zazidljivih površin v naselju Tomačevo.

4. Razširitev stanovanjskih površin v Črnučah.

5. Razširitev zazidljivih površin v Podgorici (BS 20D) in sicer proti jugu.

6. Kombinacija stanovanjskih in proizvodnih površin v zazidalnem otoku BS 205 in BP 206.

Vsa ta obdelava je vezana na spremembo GUP, zato bo potrebno obdelati hitro, če hočemo omogočiti nadaljnji razvoj mesta v severnem in delno vzhodnem kraku mesta Ljubljane. Prve površine in možnost gradnje bi morale biti pripravljene leta 1979 in to najmanj 500 stanovanj in

za nadaljnje obdobje, to je od 1980 po 1300 do 1500 stanovanj letno (glede na potrebe števila stanovanj v okviru mesta Ljubljana in same občine Ljubljana Bežigrad).

Tabela 15:

Stanovanjska izgradnja v občini za 1976-1980 (razpoložljiva zemljišča)

ZA ZIDALNI OTOK	ŠTEV. STANOVANJ
1. BS 2/1 Ob Vojkovi in Linhartovi cesti	179
2. BS-3 Med Titovo, Vojkovo, Allendejevo in obvoz. c.	2008
3. BS 4/2 ob Vodovodni in Einspielerjevi cesti	260
4. BS 5/1 Ob Vodovodni cesti	511
5. BS 5/2	385
7. BS 111/1 in 112/1, 111/2 Gmajna Črnuče	1124
6. BS-7 V. faza	572
8. BS 1/2 Ob Vilharjevi	1300
S K U P A J :	6279

Pri programiranju stanovanjske gradnje ne gre zanemariti tudi individualne gradnje, za katerih je predvidenih 180 lokacij v soseskah BS 111/2, BS 111/4, BS 201 ter BS 202 v krajevni skupnosti Črnuče, 300 lokacij v soseskah BS 203/1, skupnosti Sentažakob, 40 lokacij v soseskah BS 206 ter BS 207 v krajevni skupnosti Dol. V izdelavi so zazidalni načrti za tako imenovana vaška jedra, kjer bo možno najti še okoli 500 lokacij za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš. Skupaj je predvideno torej cca 720 lokacij za individualno gradnjo. Iz primerjave med možnimi lokacijami za blokovno in individualno gradnjo vidimo, da je razmerja 1:9 v korist blokovne gradnje.

Dinamiko stanovanjske gradnje po srednjeročnem programu bo morala spremljati samoupravna stanovanjska skupnost skupaj s strokovnimi službami občine. Sproti bo potrebno sprejemati ukrepe za izvajanje programa, v kolikor bo prišlo do eventualnih zastojev. Glede na oceno sredstev, ki bodo na voljo za stanovanjsko gradnjo, lahko računamo, da bomo do konca leta 1980 zgradili okoli 5000 stanovanj.

V kolikor bodo vključeni v spremljanje realizacije programa graditve stanovanj vsi faktorji v občini, bo stanovanjski primanjkljaj lahko odpravljen do konca leta 1980.

Glede poslovne izgradnje je situacija sledeča:

Ker nimamo vnaprej znanih investitorjev, tudi ne moremo opredeliti odnosno planirati, kdaj bo šla katera soseska v gradnjo, razen nekaterih že znanih.

a) BO 1/1 - GR

Za ta predel so predvideni investitorji

● GR z možnostjo izrabe 6.16002 brutto etažne površine, za katerega še ni plana realizacije,

● »Slovenijalesk«, ki naj bi začel s prvo fazo izgradnje v l. 1976 (če bo

Na osnovi razpoložljivih zemljišč in urbanistično obdelanih zazidalnih otokov bo možno v obdobju 1976/1980 zgraditi v družbenem sektorju sledeče število stanovanj:

do sredstva), nadaljnje faze pa do l. 1980 (skupno 30.536 m² brutto etaž. površine). Za »Hotela« z 20.227 m² brutto etaž. površine pa je bil ustanovljen konzorcij za zbiranje potrebnih sredstev. Urbanistična dokumentacija je pripravljena.

b) BO 2/1:

Ta predel je v glavnem pozidan. Potrebno je zgraditi še stolpnico z 11.000 m²/netto etažne površine (poslovne), ki bo šla v izgradnjo predvidoma v l. 1976/77. Pogoj za začetek gradnje ni dokumentacija, pač pa porušitev objektov Titova 66 in 68.

c) PTC:

Na tem območju ob Linhartovi in Topniški cesti je dokumentacija za realizacijo pripravljena. Izvajalec gradnje ne more pridobiti investitorjev, zato je vprašanje realizacije odvisno od finančnih sredstev. Računamo, da bi prišlo do začetka realizacije 1977/78. Celotna površina je 19.590 m² netto etažne površine in garaže (11.500 m²).

d) BS 101/2 ob Titovi c.

Na tem območju je predviden »Mednarodni center«, ki se bo gradil v III. fazah in to za cca 13.000 m² brutto etažne površine, z začetkom gradnje I. faze v l. 1976, obe ostali fazi pa glede na dotok sredstev do l. 1980.

Preostali del poslovnih površin pa je namenjen tržišču (cca 10.000 brutto etaž. površin). Predvidevamo akcijo realizacije tega dela takoj, ko bo izdelana kompletna urbanistična dokumentacija.

c) BS 5/2 ob Titovi cesti

Del soseske, predviden za stanovanjsko izgradnjo je že upoštevan v stanovanjskem delu, poslovni prostori, ki so predvideni ob Titovi cesti v površini 12.000 m² brutto površine, pa je težko predvidevati realizacijo, ker je odvisno od investitorjev. Možnost gradnje poslovnih objektov na pripravo dokumentacije l. 1977.

f) BS 2/2:

Predvideva se del objektov za mala stanovanja GP Tehnike in GP Grosuplje, ob Vojkovi c. pa poslovni objekti. Pričetek gradnje malih stanovanj je predviden v l. 1977/78, poslovni pa leto pozneje 1978/9.

g) BI 2:

Predel med Vojkovo, Allendejevo, Titovo in Dimičevo je urbanistično rešen glede posameznih investitorjev. Prav tako je celotno zemljišče že odano, razen objekt za poslovne prostore cca. 4.000 m² brutto etažne površine, ki bo možno realizirati na osnovi naprej dogovorjenega investitorja. Predvideni objekti JNA bodo v gradnji od 1975 do predvidoma 1980 leta, vključno s pokritim bazenom. Prav tako je v gradnji ekonomska fakulteta, kjer bo prva faza gotova v l. 1976, medtem ko bo šla v gradnjo II. faza po predvidevanjih v letu 1977.

cD. Industrijsko servisna izgradnja

Na območju SOB Bežigrad imamo na razpolago edino površino po GUP za industrijsko izgradnjo in to v velikosti cca 12 ha, ker je del površine zavzela bodoča avtocesta v soseski BP-8.

Na osnovi zahtev KS Črnuče, da mora biti industrija z večjim številom delovnih mest in čista, bo treba takega investitorja šele dobiti. Na osnovi razpisane ankete med delovnimi organizacijami o njihovih perspektivnih površinah, se je pokazalo, da najbolj nujno potrebujejo nove površine po GUP rezervirane za skla-B-8, ki je tudi tabelarično prikazan v prilogi in bo možen pričetek gradnje koncem leta 1976 ali v začetku leta 1977.

Na vzhodnem delu od BP-8 so površine po GUP rezervirane za skladiščne in servisne dejavnosti. Ker je po novih podatkih predviden v bližini vodni rezervat, bo možna priprava dokumentacije samo za skladiščno dejavnost. Predvideva se začetek realizacije v l. 1977. Približno 700 novo zaposlenih.

Zaradi premajhnih površin na območju SOB Bežigrad, glede na potrebe po delovnih mestih je predvideno v dopolnitvi in spremembi urbanističnega programa in urbanističnega načrta mesta Ljubljane (regul. načrt za SOB Bežigrad) za prekvalifikacijo v nove površine z razširitvijo zazidalnih površin v Podgorici in sicer proti vzhodu za proizvodne namene in južno od Beričevega. Prav tako pa je v kombinaciji s stanovanjsko izgradnjo predvidena prekvalifikacija tudi za servisno dejavnost v zazidalnih otokih BP-206 in BS 205.

Prav tako je predvideno, da se razširi območje Energoinvesta proti vzhodu in omogoči razvoj na sedanjem po GUP predvidenem zelenem pasu. Dogovorjeno je tudi na SOB, da glede na potrebe novih delovnih mest in po

treb samih podjetij, ki so že na območju občine, predlagamo prekvalifikacijo območja BS-109 v servisno dejavnost.

Če hočemo pripraviti dokumentacijo, je potrebno naprej sprejeti spremembo GUP. Zato lahko planiramo za ta predel po potrditvi spremembe GUP in kompletiramo dokumentacijo v času dveh let.

Poleg naštetih območij so ostala manjša območja, kot je MB 3 ob Savski ježi, kjer so predvidene obrtne dejavnosti. Za realizacijo tega je prav tako odvisno od investitorjev, ki pa še niso znani. Dokumentacijo bomo kompletirali v letu 1976 in bo možen pričetek gradnje v tem letu, če bo možno sporazumno pridobiti zemljišče, v nasprotnem pa v letu 1978.

2. Razvoj komunalnega gospodarstva

Komunalno gospodarstvo je z novo zvezo in republiško ustavo pridobilo poseben družbeni pomen. Načelo je, da delovni ljudje zadovoljujejo svoje osebne in skupne potrebe v krajevnih skupnostih ter da o njih enakopravno odločajo porabniki in izvajalci. Z ustanovitvijo komunalnih interesnih skupnosti bodo dobile tudi komunalne delovne organizacije, poseben pomen, prav tako pa tudi samo komunalno gospodarstvo.

Na območju občine Ljubljana Bežigrad bomo v razdobju od 1976 do 1980 morali nadaljevati z izgradnjo komunalnih naprav predvsem na tistih področjih, kjer je komunalna oprema še pomanjkljiva. Ureditveno območje naše občine bo moralo vsekakor pri tem imeti prioriteto. Seveda pa ne bomo smeli zanemariti komunalne opreme tudi izven mestnih naselij, predvsem tistih, ki so že pozidana z novimi stavbami, oziroma ki bodo pozidana v naslednjih petih letih. Naloge so zahtevne.

Nujno je, da bomo zagotovili enoten in realen model finansiranja, ki bo omogočil izvedbo programskih osnutkov. Predvsem je potrebno opredeliti in upoštevati naslednje elemente finansiranja:

- cene komunalnih storitev naj zagotovijo predvsem enostavno reprodukcijo.

- Vgraditev razširjene reprodukcije v cene komunalnih storitev pa mora postati element samoupravnega sporazumevanja med nosilci in porabniki komunalnih storitev.

- s samoupravnim sporazumom med stanovanjskimi in komunalnimi interesnimi skupnostmi je potrebno zagotoviti delež stanovanjskih sredstev za komunalno infra strukturo na področju stanovanjske izgradnje,

- prispevek potrošnikov za nove investicije, ki se lahko zaračuna v cenah komunalnih storitev in je namenjen izključno za realizacijo programskih nalog. Uveljavi naj se prispevek za nove investicije za vse potrošnike

komunalnih storitev, tako za nove investitorje kot tudi ostale uporabnike.

- mestna in zemljiška renta se mora delno prelivati v komunalno infrastrukturo,

- sredstva investitorjev za uresničitev določenih družbeno verificiranih nalog (gazifikacija Ljubljane, cestno omrežje),

- vključevanje drugih kreditnih sredstev tako domačih kot tujih investitorjev,

- možnosti vključevanja samopripevka kot vira finansiranja določenih nalog na podlagi samoupravnega sporazumevanja s krajevnimi skupnostmi in občinami.

Skupne investicije s področja energetike in vodnega gospodarstva, ki so poverjene komunalnim delovnim organizacijam individualne komunalne potrošnje, vodni skupnosti Ljubljana-Sava in Elektro Ljubljana so dokaj obsežne in zahtevne. Za to komunalno infrastrukturo znašajo predvidene investicije za srednjeročno obdobje 1976/1980:

● Elektro Ljubljana mesto	124 milj. din
● Komunalna energetika	811 milj. din
● Plinarna Ljubljana	312 milj. din
● Mestni vodovod	386 milj. din
● Kanalizacija	328 milj. din
● VS Ljubljana-Sava	144 milj. din

S K U P A J : 2104 milj. din

Da bodo naloge tudi uresničene, se morajo komunalne delovne organizacije individualne komunalne potrošnje organizacijsko usposobiti s tem, da naj bo cilj integracijskih prizadevanj celovita komunalna delovna organizacija. Le tako bo možno operativno učinkovito sodelovanje nosilcev planskih nalog na eni strani ter tesna povezanost nosilcev in uporabnikov komunalnih storitev.

2.1. razvoj cestne infrastrukture

Vključili se bomo v prizadevanja za realizacijo 10-letnega programa cestnega omrežja. Ta zajema našo občino z izgradnjo obveznice od Črnuče do Dolgega mostu, kjer je predvideno finansiranje mesta v višini 25 odstotkov investicijskih sredstev, z gradnjo štiripasovnice Verovškove do Parmove ulice ter z gradnjo podvoza in ureditvijo križišča na Samovi ulici. Predvidena je tudi rekonstrukcija Vilharjeve ceste na odseku od križišča s Titovo cesto do križišča s Smartinsko cesto. Vzporedno z gradnjo obvozne ceste Črnuče Dolgi most je potrebno zagotoviti priključke magistralnih cest na obvoznico in istočasno modernizacijo in rekonstrukcijo teh cest in sicer na območju občine Titove ceste od križišča z Linhartovo cesto do križišča z obvoznico v dolžini 2,2 km z ureditvijo štiripasovne ceste, ureditvijo kri-

žišč in izogibašič za mestni javni promet, kolesarskimi stezami in hodniki za pešce. Ta dela, kot tudi ureditev, rekonstrukcije Vilharjeve ceste za namene avtobusne postaje je predvidena v drugi etapi 10-letnega programa.

Končni vrstni red gradnje mestnih cest bo dogovorjen s samoupravno interesno skupnostjo za gradnjo cest in ljubljanskimi občinami, upošteva je kriterije o obstoječi opremljenosti ceste in vplivu na razbremenitev ostalih tokov prometa. Po oceni stroškov iz leta 1984 znaša vrednost investicij vseh objektov programa 1326 milj. din, od tega mora Ljubljana zagotoviti približno polovico, drugo polovico pa republiška skupnost za ceste.

Na območju naše občine bomo nadaljevali z urejanjem prometnih površin predvsem tam, kjer — le-te še niso urejene npr.: obstoječa naselja v BS 6, BS7, Mala vas, Stožice, Ježica, Črnuče in vaški predeli občine. Vzporedno z gradnjo novih sosesk bomo le-te opremljali s prometnimi površinami. Poleg gradnje cest bomo posvetili tudi skrb gradnji zadostnega števila parkirnih mest, posebno še, če bodo nekatere ulice v centru mesta zaprte za promet.

Čimprej bo potrebno prepovedati parkiranje kamionov na mestnih ulicah in na površinah, ki niso primerne za kamione, le-te pa usmeriti na urejena parkirnišča.

Kar se tiče javnega prevoza, to je mestnega potniškega prometa, si bomo prizadevali, da bomo razširili avtobusne proge na tista območja, ki se intenzivno naseljujejo. Predvsem bo potrebno podaljšati avtobusno progo proti Savijam, uvesti novo progo po Vojkovi ulici (v sosesko BS-3), v Tomačevo in povezati naselja ob Zasavski cesti z mestnim (ali primestnim) prometom z mestom, itd. v urejeni prometni režim spada tudi izgradnja semaforških križišč in oprema prometnih površin s prometnimi znaki s ciljem, da se zagotovi varnost prometa in varnost pešcev. V prvi fazi izgradnje cestnega omrežja 10-letnega programa predvidevamo tudi izgradnjo semaforške mreže, katerih delovanje in opravljanje bo avtomatizirano in programirano z računalnikom.

Nova avtobusna postaja v okviru prometne glave GUP je predvidena na sedanji Vilharjevi cesti. V srednjeročnem obdobju je potrebno zlasti ponovno proučiti ustreznost lokacije na Vilharjevi cesti za centralno avtobusno postajo, upoštevajoč nujnost povezave primestnega in medkrajevnega avtobusnega prometa na mestni javni avtobusni promet. Pri tem je treba ugotoviti tudi vse realne možnosti za sočasno etapno gradnjo prometne glave s tem, da ima prioriteto avtobusna postaja. Prav tako bo potrebno pripraviti in sprejeti samoupravni sporazum o združevanju sredstev za finansiranje gradnje avtobusne postaje. Osnovni nosilci

gradnje avtobusne postaje so temeljne organizacije združenega dela, ko opravljajo avtobusni promet s tem, da je avtobusna postaja servis koristnikov, zgraditi bo potreba prvo fazo avtobusne postaje, tako da bo možno vsaj delno že razbremeniti sedanjo avtobusno postajo.

2. 2. PTT promet in zveze:

Osnutek programa razvoja PTT omrežja in kapacitet za leta 1975/1980 predvideva nadaljnja vlaganja v sredstva PTT prenosa. Tako bo podjetje za PTT promet na območju mesta do leta 1980 pripravilo prostore za 10 novih pošt. Te bodo odprte predvsem v novih naseljih mesta.

V telegrafiji bo predvidoma povečana avtomatska telegrafska centrala na 920 priključkov do leta 1980. Tako bo povečano število naročnikov telexa na 760. Povečano bo tudi število storitev in najemov zvez za prenos podatkov, uveden bo prenos faksimila. V telefonskem prometu je osnovno nadaljnje povečanje kapacitet. Predpogoj so novi prostori za vse predvidene razširitve in nove centrale. Do leta 1980 bo število priključkov na 90.360. S temi zmogljivostmi bomo imeli v Ljubljani leta 1980 30 telefonov na 100 prebivalcev.

Povečanje kapacitet v telefoniji in telegrafiji zahteva tudi ustrezno povečanje krajevnih omrežij in spojnih poti med centralami, v centru pa tudi nove prostore za telekomunikacije.

Glavno vprašanje izvajanja programa v bodoče je zagotovitev finančnih virov. Po sedanjih izračunih je PTT sposoben pokriti le 50 odstotkov predvidenih stroškov. Organizacija računa da bodo dejansko potrebne redne letne uskladitve cen PTT storitev z ostalimi cenami, potreben bo najem bančnih in komercialnih kreditov, prav tako pa tudi pomoč samoupravne in interesne skupnosti PTT prometa tako glede financ kot tudi glede zagovitve vseh potrebnih lokacij za nove zgradbe v Ljubljani.

2. 3. Energetika

Z ozirom na deficitarnost energetskih virov v Ljubljani bomo solidarno sodelovali pri reševanju tega vprašanja na vseh področjih energetike (Elektro Ljubljana mesto in okolica, toplotna, komunalna energetika in plinarna. Prav tako bo investicijska politika gospodarstva temeljila na proizvodnji, ki je racionalna glede porabe energije.

Na območju naše občine bo v obdobju 1976/80 dograjana razdelilna transformatorska postaja v Beričevem, ki je regionalnega pomena. Za potrebe občine oz. za preskrbo novih sosesk BS 7 in BS 3 bo potrebno zgraditi novo RTP na vzhodni strani Vojkove ceste. Poleg te RTP bo potrebno zgraditi še lokalne TP v skladu z ra-

stjo posameznih naselij. Posebno pe-reča je gradnja nove TP v Nadgorici in Beričevem.

Po osnutku programa Elektro Ljubljana mesto so predvidene naslednje investicije:

- izgradnja RTP 110/10 KW Polje, Trnovo, Bežigrad, Fužine in Guncije ter povečanje že obstoječih RTP Center in Šiška v vrednosti 129,5 milijon din,

- izgradnja vodovodov 110 KW v skupni dolžini 38 km in sicer 2 x 110 KV Ljubljana Beričevo—Polje—Fužine—toplarna—2 x 110 KW Ljubljana Vič—Trnovo—Ljubljana Beričevo, 2x110 KW priključek za RTP Bežigrad, 110 KW, priključek za RTP Guncije ter 110 KW kablovod toplarna RTP Center, v skupni vrednosti 179,3 milijona dinarjev,

- elektrifikacija stanovanjskih sosesk zbranih z odlomkom skupščine mesta Ljubljane, kjer so zajeti stroški za izgradnjo nizkonapetostnega omrežja za posamezno sosesko. Skupna vrednost teh investicij je 70,7 milijona din,

- obnova in povečanje propustnosti 10 KW omrežja trafo postaj in nizko napetostnega omrežja.

Predelave in obnove nizkonapetostnega omrežja so zlasti na obrobnih področjih nujno potrebne, saj je nizko napetostno omrežje pretežno nad zemljo. Z vložnimi sredstvi se bodo izboljšale energetske razmere na posameznih področjih predvsem enakomerno na napetost v omrežju, zmanjšanje izgub in optimalno napajanje z električno energijo vseh potrošnikov v Ljubljani. Za to nalogo bo potrebno zagotoviti 124 milijonov din.

Skupni program Elektro Ljubljana mesto predvideva za naslednje 5-letno obdobje 374 milijonov din in investicijskih sredstev. Visoko napetostne naprave bodo financirali iz združenih sredstev v okviru interesne skupnosti elektrogospodarstva ter najetih kreditov, elektrificiranje novih stanovanjskih sosesk bo pokrito iz posojil investitorjev in bank, s prispevki investitorjev in prispevki za sofinanciranje elektrodistribucijskih naprav. Obnovo in povečanje propustnosti 10 KW omrežja z RTP in nizko napetostno omrežje pa bo financirala TOZD Elektro Ljubljana mesto iz lastnih sredstev. Na področju občine Ljubljana Bežigrad bo potrebno obnoviti nizko napetostno omrežje predvsem v Nadgorici, Beričevem in Brinju.

Kar se tiče toplotnih virov bo toplotna oz. komunalna energetika opremjala s svojimi omrežji predvsem nove soseske BS 7 in BS 3. Predvidena je izgradnja primarne mreže v teh 2. soseskah v dolžini 4,3 km. Vrednost investicije znaša 55 milijonov dinarjev. Predvidena je tudi gradnja plinske toplotne v Črnučah.

Tudi plinarna bo opremjala na območju naše občine predvsem novi soseski BS 3 in BS 7. Razen teh sosesk so odprte možnosti še za oskrbo soseski BS 111 in 112. Po sedanjih dogovorih bo Slovenija dobila zemeljski plin leta 1978, prav tako tudi Ljubljana. Predvidene količine so nižje od potrebnih, zato bo del potreb še vedno pokrit s tekočim naftnim plinom. Do leta 1980 mora biti v Ljubljani zagotovljenih za kritje potreb 42 milijonov m³ zemeljskega plina in še 30,5 milijona kg tekočega naftnega plina.

2. 4. Voda:

Mestni vodovod predvideva, da bo potrebno do konca leta 1980 zagotoviti v Ljubljani 24 odstotkov več vode kot v letu 1975. Območje občine je v celoti pokrito z vodovodnim omrežjem. Ureditveno območje — razen Črnuč — napaja omrežje mestnega vodovoda, Črnuče in naselja na izven ureditvenem območju pa vodovod Črnuče. Zaenkrat je območje občine zadovoljivo preskrbljen z vodo.

V naslednjih petih letih bomo zgradili omrežje na tistih področjih, ki bodo v teh letih pozidana, nadaljevati bo potrebno izgradnjo omrežja v soseskah BS 7, BS 3, v Savljah, v Gmajno—Črnuče, Tomačevem in delno dopolniti omrežje v vaških predelih občine. Pri tem velja omeniti, da si bomo prizadevali, da bi vodovod Črnuče priključili mestnemu vodovodu, v čemer bi dosegli enotno načrtovanje gospodarjenja in oskrbo z vodo v območju naše občine.

V letih 1976 do 1980 bo potrebno posvetiti zdravi pitni vodi vso pozornost. Na območju črpališč Črnuškega vodovoda bo potrebno zgraditi novo črpališče, izvesti postopek za uzakonjenje zaščitnega pasu okrog črpališč in v le-tem predpisati stroge varnostne ukrepe za zaščito podtalnice. Ker so črpališča mestnega vodovoda tudi na našem območju (Kleče), bomo podprli prizadevanja mestnega vodovoda za zaščito tega področja.

Na območju občine Beričevo, Videm, Dol, Kleče — imamo občasne poplave, ki jih povzročata Kamniška Bistrica, razne mlinske struge in potoke, ki se stekajo v navedene vodotoke. Potoki prihajajo predvsem z višinskih obrobni predelov in so deloma hudourniškega značaja. Za preprečitev povodnjaj bo potrebno nadaljevati z deli na utrjevanju in urejanju nastopov ob Kamniški Bistrici in čiščenju Mlinščic, posebno pozornost pa bomo posvetili urejanju potokov.

2. 5. Kanalizacija:

V letih 1976—1980 bo dokončano kanalizacijsko omrežje v starem naselju soseske BS 6, BS 7, BS 3, (krajna skupnost Posavje), dalje v Ma-

in vasi, Stožičah, Ježici, Savljah, Črnučah. Prav tako bo treba nadaljevati z delom pri izgradnji kanalizacije v Nadgorici in jo preko čistilne naprave speljati v reko Savo. Potrebno bo začeti z gradnjo kanalizacije v Tomačevem ter Sentjakobu.

V osnutku srednjeročnega programa si je kanalizacija Ljubljane zadala nalogo, da zgradi primerno kanalsko mrežo osrednjega kanalizacijskega sistema mestnega območja, centralno čistilno napravo, sekundarne kanalizacijske sisteme, načrtovane stanovanjske in industrijske izgradnje, zaščitno podtalnice na ljubljanskem polju in kanalizacijo izven mestnih območij, ki so že ali bodo opremljena z vodovodom.

2. 6. Javna razsvetljava:

Mestni del naše občine je razmeroma zadovoljivo osvetljen razen predela Stožic, Male vasi, Ježice in Črnuč. Pri tem pa moramo pripomniti, da je le okoli 40 odstotkov javne razsvetljave sodobne in trajnejše izvedbe, medtem ko je ostalo omrežje javne razsvetljave potrebno temeljite rekonstrukcije. Posebno problematična je javna razsvetljava na Titovi cesti. Zato bo potrebno v planiranem obdobju pojačati javno razsvetljava na tistih območjih, kjer ni zadovoljiva in izvesti rekonstrukcijo tam, kjer je inštalacija že dotrajana. Vzporedno z rastjo novih sosesk pa bo potrebno graditi tudi omrežje nove javne razsvetljave. Na področju naše občine je predvidenih potrebnih investicij za javno razsvetljava v naslednjem 5-letnem obdobju v vrednosti 16,8 milijona dinarjev.

2. 7. Zelenice:

Vso skrb bomo posvečali že urejenim zelenicam. Predvsem bomo skrbeli za redno vzdrževanje zelenic in za obnovo porušeni oz. poškodovanih dreves in grmovnic. Stremeli bomo tudi za tem, da bomo zelene površine razširili in uredili nove, predvsem v novih soseskah. V soseski BS 7 bo potrebno rezervirati in urediti manjši park, prav tako v soseski BS 3. Obrobne zelene površine kot npr. Črnuški hrib, Oljsko goro itd. bo potrebno urediti za rekreacijske površine.

TOZD RAST predvideva ureditev novih parkov in zelenic na območju mesta v bližini vseh večjih stanovanjskih naselij na razpoložljivih površinah in predvideva naslednje nove parkovne površine: park Zelena jama v izmeri 2,3 ha med Šmartinsko, Pokopališko in Kavčičevo ulico, park nasproti vile Rožnik v izmeri 5 ha, park ob Titovi cesti za Bežigradom v izmeri okoli 2 ha, Kleče za ureditev krajinskega parka, okoli 50 ha, Zale ureditev okolice krematorija. Za ureditev teh parkov je potrebno 18 milijonov dinarjev sredstev.

Zelene površine v stanovanjskih naseljih so predvidene po podatkih LUZ po normativi 10 m² novih zelenih površin na stanovalca v novih naseljih.

Na območju naše občine se nahaja tudi obširno področje za rekreacijo predvidenih površin ob reki Savi. Tudi te bo potrebno postopoma začeti urejevati za namene, ki so določeni za to področje.

Zelene površine ob cestah in vodnih tokovih sovpadajo z gradnjo in rekonstrukcijo cestnega omrežja po 10 letnem programu. Vzporedno urejanje zazelenitve je nujno, da ceste v veliki meri posegajo v stanovanjsko okolje, tako se s takimi zazelenitvami vsaj delno ublažijo posledice teh posegov. Programirana ureditev obsega rekonstrukcijo naslednjih cest na naši občini: Topniška in Vilharjeva ter mestna obvoznica odsek Črnuče—Dolgi most.

2. 8. Pokopališča:

Na območju naše občine imamo tri pokopališča na ureditvenem območju (Zale, Stožice, Črnuče) in tri na izven ureditvenem območju (Sentjakob, Beričevo, Dol). Prizadevali si bomo, da bo dokončno urejeno centralno pokopališče Zale s krematorijem, vendar tako, da istočasno omogočimo razširitev stanovanjskih površin na ozemlje vzhodno od podaljška Vojkove ulice, medtem ko naj se pokopališke površine širijo v smeri Tomačevega.

Investicije v poslovna sredstva so v glavnem usmerjene v izgradnjo kompleksa krematorija s spremljajočimi komunalnimi ureditvami in v delovna sredstva. Celoten program investicij obsega 60 milijonov dinarjev, od tega odpade na krematorij in opremo skoraj 40 milijonov, komunalno infrastrukturo 13,4 milijona. Po programu investicij bi bila gradnja krematorija zaključena v letu 1977. Finansiranje tega objekta temelji na solidarnostnem načelu s soudeležbo ljubljanskih občin, mesta, republike, ljubljanske banke, organizacij združenega dela in same TOZD Zale. Za vzdrževanje pokopaliških površin bo potrebno zagotoviti ustrezna sredstva, da bodo urejene vsaj tako kot doslej.

Zelja krajevnih skupnosti Posavje in Črnuče je, da se začne tudi s postopkom za razširitev pokopališč v Stožicah in Črnučah. Zato bomo v naslednjih letih poiskali možnosti za razširitev teh dveh pokopališč. Na izven ureditvenem območju občine je potrebno urediti oz. razširiti le še pokopališče v Beričevem, v Dolu pa zgraditi mrliško vežico.

IV. SREDNJEROČNA POLITIKA

1. V občini Ljubljana Bežigrad bodo vsi subjekti na osnovi tega plana, družbenega dogovora o osnovah družbenega plana, samoupravnih sporazu-

mov o osnovah plana ter na podlagi stalnega sporazumevanja, usklajevanja in dogovarjanja skrbeli za uresničitev ciljev, ki smo jih zastavili s tem planom za naslednje 5-letno obdobje.

2. Temeljni cilj je politika hitrega družbenoekonomskega razvoja, ki temelji na hitrejšem uvajanju moderne tehnologije in avtomatizacije, uvajanju boljših in smotrnejših oblik organizacije dela ter na osnovi povezovanja gospodarske in negospodarske sfere. Hitrejši, skladnejši in stabilnejši razvoj bo potekal v pogojih tržnih zakonitosti ob hkratnem uveljavljanju in večjem vplivu in sodelovanju zavestnih družbenih dejavnikov. Razviti tržni odnosi bodo omogočili večjo mobilnost tvorcev rasti, pa tudi selekcijo in združevanje. Delovni ljudje se bodo sporazumevali za politiko gospodarskega socialnega in prostorskega razvoja občine, ob odločnem in doslednem izvajanju stabilizacijskih ukrepov.

3. Gospodarstvo bo bolj kot dosedaj izvozno orientirano, primarna usmeritev pa je posvečena hitrejši rasti produktivnosti dela, nižanju stroškovna enoto proizvoda, s tem pa tudi večji konkurenčnosti na domačem in tujem tržišču. Politika varčevanja živega dela in materialnih bogastev skrbnega gospodarjenja z energijo, vodo in zemljiškim fondom ter zagotavljanje zdravega okolja za življenje in delo delovnih ljudi in občanov se vključuje v naš razvoj. Zagotovili bomo smotrno urbanizacijo, z doslednim izvajanjem urbanističnih načrtov, smotrno komunalno opremljanje zemljišč, da zagotovimo ugodne življenjske in delovne pogoje vseh ljudi. Tako bo skupščina občine s svojimi organi, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti, organizacije združenega dela in družbenopolitične organizacije izvajale aktivno politiko uresničevanja ciljev zastavljenih v tem planu.

4. Na osnovi rasti produktivnosti dela, smotrnih naložb, in izboljšanje organizacije dela, bomo zagotovili rast družbenega produkta povprečno po 8-odstotni realni letni stopnji, ter rast osebnih dohodkov povprečno po 3,5-odstotni realni letni stopnji. Skupščina občine, družbenopolitične organizacije in organizacije združenega dela bodo izvajale aktivno politiko povezovanja v repro kompleksih v zaokrožene, funkcionalne celote, utemeljene na dominantnih proizvodnih in socialnih dejavnikih. Občinska politika javnih financ bo pospeševala preko sistema davčnih olajšav, razvoj zasebnega sektorja obrti in gostinstva.

5. Vsi subjektivni dejavniki občine se bodo dosledno zavzeli za uresničevanje take razvojne politike, ki bo socialni vidik vključevala kot enakovrednega produkcijskega tvorca in ne »potrošno sfero«. Vsem, predvsem pa otrokom in mladini, naj bodo omogočene urejene možnosti za rast, razvoja in življenje in delo v tem okolju.